

လက်နှိပ်ကျ (၂)

တော်မခသကိး ဃုဉ်တော်ဒီး ဟံနုဖိဃိဖိဒီး ပုခတဝါ တဖန့်

Working with Families and
Communities to Create an ILFE

တၢ်န့ၣ်ကျဲလၢလံာ်အံၤအဂီၢ်

လံာ်အဘၣ် (၂) အဝဲအံၤပာ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဃးနကမၤစၢၤမိၢ်ပာ်, ပှၤလၢအအိၣ်လၢပှၤတဝၢအပှၤတဖၣ်ဒီးတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်ဒ်သီးအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ကန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဒီးမၤဂ့ၢ်ထီၣ် ILFE န့ၣ်လီၤ. ကဟ့ၣ်စ့ၢ်ကိးနၤတၢ်ဆိကမိၣ်လၢနကဒုးပၣ်ယုၣ်ပှၤတဝၢလၢကိၣ်အပူၤဒ်လဲၣ်ဒီးပှၤကိၣ်ဖိတဖၣ်လၢပှၤတဝၢအပူၤဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤကမၤစၢၤစ့ၢ်ကိးနၤလၢနကမၤနီၣ်ကျဲသန့အဝဲအံၤလဲၤအသးဒ်လဲၣ်ဒီးကဟ့ၣ်စ့ၢ်ကိးနၤတၢ်ထံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢနကမၤယုၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ်, ပှၤတဝၢတဖၣ်အါထီၣ်လၢနကဒုးအိၣ်ထီၣ် ILFE အပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီတဖၣ်

၂.၁	သရၣ်, မိၢ်ပာ်, ပှၤတဝၢအတၢ်ရုၤလိာ်မုၢ်လိာ်လၢ ILFE အပူၤ	၃
	မတၤမ့ၢ်ပှၤတဝၢတဖၣ်လဲၣ်.	၃
	ဘၣ်မနုၤအယိပတြၢးမၤယုၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးပှၤတဝၢတဖၣ်လဲၣ်.	၄
	ပမူဒါဒီးတၢ်ဖဲးတၢ်မၤမ့ၢ်မနုၤတဖၣ်လဲၣ်.	၈
၂.၂	တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ဃး ILFE လၢဟံၣ်ဖိဃီဖိဒီးပှၤတဝၢတဖၣ်အပူၤ	၁၁
	တၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျိးဟံၣ်ဖိဃီဖိဒီးပှၤတဝၢတဖၣ်	၁၁
	တၢ်ဆဲးကျိးဆဲးကျါထီၣ်ဘိ	၁၃
	တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သ့ၣ်ဆူၣ်သးဂဲၤလၢတၢ်ဆိၣ်ထွဲ ILFE အဂီၢ်	၂၀
၂.၃	ပှၤတဝၢဒီးတၢ်မၤလိမိၢ်ပာ်	၂၃
	ပှၤတဝၢလၢတီၤပူၤ	၂၃
	တီၤပူၤဒီးပှၤတဝၢ	၂၆
၂.၄	ပမၤလိတုၢ်လံာ်တၢ်မနုၤတဖၣ်လဲၣ်.	၂၉

ပှၤတတၢ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢကွၢ်အပူၤစ့ၢ်ခါ.

ပှၤကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢအအိၣ်လၢဝုၢ်ခွဲးန့ၣ်, ကီၢ်အ့ၣ်ယုၢ်အပူၤတဖၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲဘၣ်အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်လၢအကွၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢဟီၣ်ကဝီၤပှၤတတၢ်တဖၣ်ကဘၣ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢကွၢ်ပူၤအံၤအယီၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ထံၣ်လီၤအသးလၢအအိၣ်ဒီးပှၤတတၢ်လၢအအိၣ်ထဲအံၤသန့က့, တၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျိးလိာ်အသးလၢတဂၤဒီးတဂၤ မ့တမ့ၢ် ဆူတၢ်ကရၢကရိအဂၤလၢအပှၤတတၢ်အပူၤအိၣ်ထဲတဆဲးတက့ၢ်ဇိန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဘၣ်ထွဲဘၣ်ဃးဒီးတၢ်မၤဘူးမၤတၢ်အိၣ်ဒ်ထဲလၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဝဲကျိၤဝဲကျိၤကွၢ်အဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကွၢ်ဒီးသရၣ်တဖၣ်တူၢ်ဘၣ်ဝဲလၢပှၤအိၣ်လၢအအိၣ်အယၤတဖၣ်တကန့ၣ်ယုၢ်အီၤဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်တသ့ၣ်ညါပှၤအဂၤအဂၤလၢအအိၣ်လၢပှၤတတၢ်ပူၤဒီးပှၤအဂၤအဂၤလၢပှၤတတၢ်ပူၤတဖၣ်စ့ၢ်ကိးတသ့ၣ်ညါအဝဲသ့ၣ်ဒီးတၢ်လၢအမၤဝဲတဖၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. နီၢ်နီၢ်န့ၣ်ပှၤကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တဖၣ်အိၣ်ဒီးပှၤမၤလိတၢ်ဖိဒီးမိၢ်ပၢ်တဖၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်အတၢ်ထံၣ်ဆူကွၢ်အါထီၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤအဝဲသ့ၣ်စးထီၣ်မၤကိးတၢ်ဒီးမိၢ်ပၢ်တဖၣ်လၢကရူၢ်ဆဲးဆဲးဖိဒ်သီးကဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါတၢ်ကတိၤသကိးတၢ်ဒီးသရၣ်အါထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကွဲမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးပှၤတတၢ်ဖိတဖၣ်လၢကဟဲမၤဘူးမၤတၢ်လိာ်အသးဒီးပှၤမၤလိတၢ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

- Booth T and Black-Hawkins K. (2001) Developing Learning and Participation in Countries of the South: The Role of an Index for Inclusion. UNESCO: Paris.

ဘၣ်မနုၤအယီၤပကြၢးမၤယုၢ်မၤသကိးတၢ်ဒီးပှၤတတၢ်တဖၣ်လဲၣ်.

ပှၤတတၢ်စံးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လီၤဖိသၣ်အိၣ်ဆိးဒီးမၤလိတၢ်အလီၢ်, ဒီးတၢ်လၢအမၤလိဝဲတဖၣ်စူးကါက့ၤဝဲအလီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဟံၣ်ဖိယိဖိ, ပှၤတတၢ်ခိၣ်နီၤဒီးပှၤတတၢ်ဖိအဂၤအဂၤတဖၣ်အတၢ်န့ၣ်လီၤဖဲမၤသကိးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လုၢ်ပှၤဒိၣ်ဒီးတၢ်အကါဒိၣ်ဖးဒိၣ်ဒ်သိးဖိသၣ်ကိးဂၤကအိၣ်ကွၢ်ဒီးမၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်ဒ်သိးကမၤန့ၢ်တၢ်သ့ဂ့ၤဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ, ဟံၣ်ဖိယိဖိဒီးပှၤတတၢ်မ့ၢ်ပၢ်ဒိၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢပဟ့ၣ်လီၤအဖိအလံၤတဖၣ်ဒီးဟံၣ်လုၢ်ပှၤပှၤဒ်ပမ့ၢ်သရၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိးအသိးန့ၣ်ဖိသၣ်စ့ၢ်ကိးကဟံၣ်လုၢ်ပှၤအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်အဂီၢ်အံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤကမၤစၢၤစ့ၢ်ကိးအဝဲသ့ၣ်ဒ်သိးကဟံၣ်ကဲပှၤဒီးအပှၤမၤလိသကိးတၢ်ဖိတဖၣ်, လီၤဆီဒ်တၢ်ပှၤလၢအအိၣ်ဒီးအတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢအလီၤဆီလိာ်အသးအကလုာ်ကလုာ်ဒီးဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါအဝဲသ့ၣ်ဒ်သိးကစူးကါအတၢ်မၤလိလၢအတၢ်အိမူကိးနံၤဒဲးအပူၤန့ၣ်လီၤ.

ပှၤတၢ်တဖၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤအတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢၢ်လၢပကစူးကါ အိၣ်ဒီးသိးကဒုးအိၣ်ထီၣ်ဒီးမၤဂ့ၢ်ထီၣ်ဖိသၣ်အတၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်အဂီၢ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ, ပစူးကါယုၣ် တၢ်တဲလၢပျၢၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢတဖၣ်ဆူပတၢ်သိၣ်လိကျိၣ်အတၢ်မၤလိအပူၤ မ့တမ့ၢ် စူးကါဟီၣ်ကဝီၤအတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိမ့တမ့ၢ်တၢ်ဘုၣ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအကျိၤအကျဲလၢစဲအ့ၣ်အတၢ်မၤလိအ ပှၤတဖၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

အါန့ၢ်အန့ၢ်ပမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးမၤဂ့ၢ်ထီၣ်တၢ်မၤလိလၢဖိသၣ်ကိးဂၤဒဲးအဂီၢ်, မၤဂ့ၢ်ထီၣ်ပကိၣ်အသူးအသ့ၣ် ဒီးမၤန့ၢ်တၢ်လဲလိာ်လၢအအိၣ်ကါအိၣ်ခိးအဂီၢ်န့ၢ်ပကဘၣ်မၤသကိးတၢ်န့ၣ်လီၤ. ကိၣ်လၢကီၢ်ဖံးလံး ဖံ(၆) လၢအကျဲးစးလဲလိာ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အကျဲသန့အံၤထံၣ်ဝဲလၢဒီးသိးပကမၤနၢၤတၢ်အ ကိၣ်ပဘၣ်မၤသကိးတၢ်ဒ်အဖိလၢအသိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်လဲလိာ်တၢ်တမံၤဆူတၢ်အဒိၣ်တဘျီယီ မ့တမ့ၢ် လဲလိာ်အိၣ်ချ့သးန့ၣ်တကဲထီၣ်ကဲထီနီတဘျီ ဘၣ်. ကျဲလၢကဲလဲလိာ်ကိၣ်အတၢ်အိၣ်သးလၢကအိၣ်ကါအိၣ်ခိးအဂီၢ်န့ၢ်မ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်ကိၣ်ဖိ, ကိၣ်ဖိမိၢ် ပၢၢ်, သရၣ်, ပှၤပၤဆုၢ်တၢ်ဒီးပှၤတၢ်တဖၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်လဲလိာ် အံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

Feny de los Angeles-Bautista with Marissa J. Pascual, Mar jorie S. Javier, Lillian Mercado-Carreón and Cristina H. Abad. (2001). Reinventing Philippine Education: Building Schools Filipino Children Deserve. The Ford Foundation, Philippines.

ကိၣ်လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လံ ILFE တဖၣ်ထံၣ်လၢတၢ်မၤသကိးတၢ်ဒီးပှၤတၢ်တဖၣ်တၢ်အကါဒိၣ်လၢ တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် ILFE အံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အဒိလၢတၢ်မၤသကိးတၢ်ဒီးပှၤတၢ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဝဲ BRAC အကိၣ် လၢအအိၣ်လၢဘုၣ်ကလိဒုး(၅)အပူၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပှၤတၢ်တဖၣ်အတၢ်မၤစၢၤဆိၣ်ထွဲ ILFE အဒိအတၢ်တခါ

ဖဲ ၁၉၇၉ နံၣ်န့ၣ် BRAC အကိၣ်အိးထီၣ်အကဆိကတၢ်တဖျၢၣ်လၢကီၢ်ဘုၣ်ကလိဒုး(၅) ဒ်ပိာ်မုၢ် တဂၤလၢအထီၣ်တၢ်သ့ကွဲးသ့ဖးအတၢ်မၤလိအတၢ်ယုၣ်ထီၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ. ပိာ်မုၢ်တဂၤအံၤအဲၣ်ဒီး တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အခိၣ်ထံးလၢအဖိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ကတိၤ BRAC အံၤမ့ၢ် Bangladesh Rural Advancement Committee) န့ၣ်လီၤ. BRAC အံၤမ့ၢ်ကမျၢၢ်သဘျူကရၢတဖုလၢအဟူး ဂဲၤလၢပှၤတၢ်တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢကီၢ်ဘုၣ်ကလိဒုး(၅) ခိၣ်ခိၣ်, တၢ်လီၢ်လၢတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီတတုၤ ယီၤအလီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. BRAC အံၤမၤစၢၤဆိၣ်ထွဲမိၢ်တဖၣ်ဒ်သိးကဒုးအိၣ်ထီၣ်ကိၣ်အကမံးတံၢ်, ယုတၢ်လီၢ်လၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်ကိၣ်, ယုသရၣ်ဒီးရဲၣ်ကျဲၤကိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

BRAC ယုထံဉ်ဖိသၣ်လၢအဖီဉ်သံယာ်ဂီၤတဖၣ်, လီၤဆီဒ်တၢ်ပိာ်မုာ်တဖၣ်ခိဖျိတၢ်ဟးဆုာ်ကွၢ်ဟံဉ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အါတက့ၢ်ကွၢ်ကဘၣ်တူၢ်လိာ်ပိာ်မုာ်ဖိတဖၣ်လၢအအိၣ်ဒီးအတၢ်သိၣ်လိမိာ်ပုၤလီၤဆီလၢပဒိၣ်ဒီးအိၣ်ဒီး child-centered တၢ်သိၣ်လိအကျိၤအကျဲန့ၣ်လီၤ. ကွၢ်အံၤတတူၢ်လိာ်တၢ်စံဉ်ညီၣ်မၤဆါဖိသၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်. ဖဲဖိသၣ်တဖၣ်ဖျိထီၣ် BRAC အကွၢ်ဝံၤန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤဆူပဒိၣ်အကွၢ်သ့န့ၣ်လီၤ. ပုၤဖိသၣ်အါဂၤဖျိထီၣ်ဒီးဆဲးထီၣ်က့ၤပဒိၣ်အကွၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကွၢ်အပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်ညီၣ်န့ၣ်အိၣ်လၢပုၤအတဝါအပူၤဒီးအိၣ်ဒီးတၢ်ဆဲးကျိးဒီးမိာ်ပာ်ဘူးဘူးတၢ်တံာ်န့ၣ်လီၤ. မိာ်ပာ်တဖၣ်ဆၢတဲာ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢဖိတဖၣ်အတၢ်ထီၣ်ကွၢ်အဆၢကတီၢ်ဒီးကွၢ်အနံၤသဘျူတဖၣ်လဲလိာ်ဝဲသ့လၢဒီတနံၣ်အတီၢ်ပူၤဒ်အတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအဆၢကတီၢ်အသိးန့ၣ်လီၤ. သရၣ်တဖၣ်မုၢ်လီၤဟံန့ၣ်မိာ်ပာ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤမၤပဲၤသရၣ်အလီၢ်ဘၣ်ဆၣ်သရၣ်လီၤဟံအဆၢကတီၢ်စ့ၤဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ကွၢ်တဖျါဘၣ်တဖျါဘၣ်အိၣ်ဒီးကွၢ်အပုၤပၤဆုၢ်တၢ်ကမံးတံာ်လၢအဘၣ်တၢ်မၤအိၣ်ထီၣ်အီၤလၢမိာ်ပာ်သၢဂၤ, ပုၤတဝါအခိၣ်တဂၤ, ဒီးသရၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤတဖၣ်အံၤဟံးန့ၣ်သကိးမူဒါလၢတၢ်ပၤဆုၢ်ရဲၣ်ကျဲၤကွၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

BRAC အပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်အိၣ်ဒီးတလါတဘျီအတၢ်အိၣ်ဖိၣ်လၢမိာ်ပာ်, သရၣ်သမါတဖၣ်အဂီၢ်ဒိတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢအကြးအဘၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဖိၣ်အံၤတၢ်မၤအီၤအါတက့ၢ်လၢမုၢ်ဆါခိအဆၢကတီၢ်အယိပုၤထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်တဖၣ်အါတက့ၢ်မုၢ်မိာ်ဒီးပိာ်မုာ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

BRAC အတၢ်ဘျူတခါလၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်အပူၤန့ၣ် မုၢ်မိာ်ပာ်ကဘၣ်ထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်အစ့ၤကတၢ် 70% ဒီးဖိသၣ်တဖၣ်ကြးထီၣ်မိာ်ပာ်အတၢ်အိၣ်ဖိၣ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. ပမုၢ်ဒူးလၢဃးကယၤအဖီခိၣ်န့ၣ်ဖိသၣ်အမိာ်ပာ် 80% န့ၣ်ထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်န့ၣ်လီၤ. မိာ်ပာ်တဖၣ်တဲဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢအကိာ်ဒီးဘၣ်ယိၣ်ဝဲဘၣ်ဃးကွၢ်အဂ့ၢ်ဘၣ်ဆၣ် BRAC တူၢ်တၢ်လၢာ်ဘျီလၢာ်စ့ၤဒ်အမုၢ်ကွၢ်အလဲ, ဘျီစ့ၤအဂၤတဖၣ်, မၤစၢၤတၢ်ဒုၣ်စၢၤ, တၢ်သိၣ်က့ၤသိက့ၤဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢတနံၤဒီးတနံၤအဂီၢ်အယိတၢ်တသ့ၣ်မံသးမံတဖၣ်အိၣ်ဒ်ထဲတဆဲးတက့ၢ်ဒီးန့ၣ်လီၤ.

- ဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်အီၤလၢ A and Bossert H. (1998) Involving Communities: Participation in the Delivery of Education Programs. Washington, DC: Creative Associates International, Inc.

တၢ်ကွၢ်ကအါက့ၤအတၢ်ဂဲၤလီ - ပုၤတတၢ်တဖၣ်မၤစၢၤဆိၣ်ထွဲ ILFE နီၣ်လဲၣ်.

ပုၤတတၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် ILFE လၢ BRAC အကိၣ်တဖၣ်အံၤနီၣ်လဲၣ်.

၁. -----

၂. -----

၃. -----

နပုၤတတၢ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လံာ်တၢ်မနုၤလၢတၢ်ကမၤအိၣ်ထီၣ် ILFE အံၤအဂီၢ်လဲၣ်

၁. -----

၂. -----

၃. -----

ပုၤလၢအအိၣ်လၢနပုၤတတၢ်အပူၤတဖၣ်မၤစၢၤတၢ်မနုၤအဂၢၢ်သိးနကိၣ်ကအိၣ်ဒီးတၢ်မၤဒိၣ်ထီၣ် ILFE အံၤအဂီၢ်နီၣ်လဲၣ်.

၁. -----

၂. -----

၃. -----

လၢနပှၤတတၢ်အပူၤမတၤလၢအမၤတၢ်ဒ်ခိၣ်န့ၢ်အသနၢ်ဒ်သိးကပၤယၢ် ILFE သ့န့ၣ်လဲၣ်.

၁. -----

၂. -----

၃. -----

နမၤတၢ်မနုၤသ့ဒ်သိးနကဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါနပှၤတတၢ်လၢကမၤစၢၤတၢ်လၢတၢ်ပၤယၢ် ILFE လၢန ကိုအံၤအဂီၢ်လဲၣ်.

၁. -----

၂. -----

၃. -----

ပမူဒါဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤမ့ၢ်မနုၤတဖၣ်လဲၣ်.

လၢတၢ်မၤသကိးတၢ်ဒီးမိၢ်ပၢ်ဒီးပှၤတတၢ်တဖၣ်အကျါဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်ကဆိၣ်ထွဲ ILFE အဂီၢ်ဒ်ပမ့ၢ် ကို သရၣ်တဖၣ်အသိးပမူဒါဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်မ့ၢ်တၢ်မနုၤလဲၣ်.

သရၣ်ခဲလၢၣ်န့ၣ်အိၣ်ဒီးအမူအဖါ...

၁. ပဘၣ်ဆဲးကျါဆဲးကျါဒီးဟံၣ်ဃီၣ်အမ့ၢ်မိၢ်ပၢ်, မ့တမ့ၢ်ပှၤကွၢ်ထွဲဖိသၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဃးဖိသၣ် တဖၣ်အတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်ဒီးအတၢ်မၤနၢၤလၢအတၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်အပူၤထီၣ်ဘိန့ၣ်လီၤ.

၂. ကမၤသကိးတၢ်လၢပှၤတတၢ်ခိၣ်န့ၢ်တဖၣ်ဒ်သိးကယုထံၣ်ဖိသၣ်လၢတအိၣ်လၢကိုတဖၣ် ဒီးယုသ့ၣ်ညါဘၣ်နၢၤအယိတအိၣ်ကိုအဂီၢ်အကျါဒီးကဘၣ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးကျဲလၢက ဘၣ်ထုးန့ၣ်ဖိသၣ်တဖၣ်အံၤဆူကိုဒ်လဲၣ်

၃. တဲနီၢ်ပၢ် ILFE အလုၢ်အပှၤဒီးအဘျူးအဖျိၣ်ဆူကိုဖိလၢအအိၣ်လၢတီၤပူၤ မ့တမ့ၢ် ကိုပူၤ တဖၣ်ဒီးဆူကိုဖိအမိၢ်အပၢ်အအိၣ်

၄. ကတဲာ်ကတီၤအပူၤကွီဖိတဖၣ်ဒ်သိးတၢ်မၤယုာ်မၤသကိးတၢ်ဒီးပူၤတတၢ်တဖၣ်အံၤကဘၣ် အိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်မၤလိမိၢ်ပၢ်အပူၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤ, မ့တမ့ၢ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလီၤ ဆိတဘျီတဘျီ
၅. ကွဲမ့ၢ်ဘၣ်မိၢ်ပၢ်ဒီးပူၤလၢအအိၣ်လၢပူၤတတၢ်ပူၤလၢကန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢတီၤပူၤ

သရၣ်တနီၤကဟံးန့ၢ်စ့ၢ်ကီးမူၤဒါလၢ...

၆. ကမၤသကိးတၢ်လၢသရၣ်အဂၤတဖၣ်ဒီးကွီခိၣ်အဂၤတဖၣ်လၢတၢ်ဆဲးကျၢဆဲးကျိးဘၣ်ဃး ILFE အဂီၢ်အကျိၤဆူမိၢ်ပၢ်ဒီးပူၤတတၢ်အတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်ဒ်အမ့ၢ် (ပူၤပၤဆၢကွီကမံး တံာ်, သဝီတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ကမံးတံာ်, မိၢ်ပၢ်ဒီးသရၣ်သမၤကရၢတဖၣ်)
၇. ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၣ်မိၢ်ပၢ်တဖၣ်လၢကတဲာ်စၢၤတၢ်လၢ ILFE အဂီၢ်ဆူမိၢ်ပၢ်အဂၤတဖၣ်အအိၣ်ဒီး ပူၤလၢအအိၣ်လၢပူၤတတၢ်ပူၤတဖၣ်

တၢ်ဂဲၤလီၤ : ပကမၤသကိးတၢ်ဒီးပူၤလၢအအိၣ်လၢပူၤတတၢ်ပူၤတဖၣ်လဲၣ်

စးထီၣ်အီၤခိဖျိကွဲးရဲၣ်လီၤကွီကိးဖျါၣ်ဒဲးအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်လၢအပၣ်ယုာ်ဒီးဟံၣ်ဖိယိဖိဒီးပူၤ တတၢ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်လဲၤဟးအိၣ်သကိးအတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤ, မိၢ်ပၢ်သရၣ်သမၤတဖၣ်အတၢ်အိၣ် ဖှိၣ်, နံၤသဘျီတဖၣ်ဒီးတၢ်ဟံၣ်ဖိၣ်ထီၣ်သရၣ်ဒီးဟံၣ်ဖိယိဖိတဖၣ်တပူၤယိအဂီၢ်တက့ၢ်.° ကွဲးလီၤ ဆူတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်အံၤအကပၤဒ်လၢအသိး

- ◆ နမၤစၢၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအံၤမ့တမ့ၢ်တမၤစၢၤဘၣ်လဲၣ်. နမ့ၢ်မၤစၢၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်အံၤတ ခိနမၤအီၤလၢကျဲၣ်လဲၣ်ဒ်အမ့ၢ် (ပူၤရဲၣ်ကျဲၤစၢၤတၢ် မ့တမ့ၢ် ပူၤကွဲမ့ၢ်တၢ်)
- ◆ တၢ်အစၢၤအဂ့ၤလၢအဟဲပိာ်ထွဲထီၣ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအခံ

° တၢ်ဂဲၤဒိတခါအံၤတၢ်ဟံးန့ၢ်အီၤလၢတၢ်ကွဲးတဖၣ်ဒ်အမ့ၢ် The Multigrade Teacher's Handbook (1994) Bureau of Elementary Education, Department of Education, Culture and Sports in Cooperation with UNICEF Philippines, and UNICEF at [Http://www.unicef.org/teachers/environmetn/families.htm](http://www.unicef.org/teachers/environmetn/families.htm).

- ♦ တၢ်မနုၤပိာ်ထီၣ်အခံၤတၢ်ဂ့ၤဒီးလၢခံၤတၢ်ကဘၣ်ဟးဆွဲးတၢ်ကဲထီၣ်အသးအံၤန့ၣ်လဲၣ်, အဒိ, မိၢ်ပာ်ဟဲထီၣ်ဒၣ်ထဲစ့ၤတၢ်ဟးဆွဲးတၢ်ကဲထီၣ်အသးအံၤသ့ၣ်အမ့ၢ်တဲလီၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအံၤဆူကမျၢၢ်အကျိတဘျုးဘျီတချုးတၢ်ဖဲးတၢ်မၤအံၤတၢ်မၤအီၤဒ်ဘၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်လီၤပနီၤဘျုးလၢတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအဂီၢ်နဆိကမိၣ်လၢအကါဒိၣ်တဖၣ်အဖီလၢ, ကွီၤကဝီၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢအဟဲလီၤလီၤလၢနတီၤပူၤတဖၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ်သိၣ်လိအတၢ်ဖဲးတၢ်မၤအပူၤတဖၣ်တက့ၢ်. တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဖဲလဲၣ်တမံၤလၢနတီၤတၢ်အဖီလၢဒီးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဖဲလဲၣ်တမံၤလၢနကွီၤကဝီၤအီၤလဲၣ်. တၢ်လၢနတီၤတၢ်အီၤတဖၣ်ဆိကမိၣ်မ့ၢ်ယပၤန့ၣ်လီၤတၢ်တဖၣ်အံၤဆူယတၢ်သိၣ်လိအပူၤသ့ၣ်လဲၣ်အဂ့ၢ်တက့ၢ်.

သံကွၢ်လီၤစ့ၢ်ကိးနသးလၢတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဖဲလဲၣ်တဖၣ်အကါဒိၣ်လၢကမၤစၢၤနကွီၤမ့တမ့ၢ်နတီၤဒ်သိးကကဲထီၣ် inclusive ဒီး learning-friendly န့ၣ်လဲၣ်. တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဖဲလဲၣ်တမံၤအဂ့ၢ်လၢတၢ်မၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်, တၢ်မၤနီၤပာ်အါထီၣ် ILFE အဂီၢ်လၢဟံၣ်ဖိယိဖိဒီးပှၤတဝါအတဖၣ်အကျိလဲၣ်.

ကွဲးကျၢၢ်တၢ်က့ၤတၢ်ရဲလိာ်မုာ်လိာ်လၢအမၤအသးလၢနဒီးနကွီၤဒီးနပှၤတဝါအဘၣ်စၢၤခိဖျိတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတမံၤဘၣ်တမံၤစုာ်စုာ်တက့ၢ်. အဒိ, “တၢ်မၤမိၢ်ပာ်သရၣ်သမၤအတၢ်အိၣ်ဖျိတချုးကွီၤစးထီၣ်အဆၢကတီၢ်အံၤဒုးနီၤပာ်ယၤလၢကွီၤဖိမိၢ်ပာ်တဖၣ်အဂ့ၢ်အကျိအါထီၣ်ဒီးမိၢ်ပာ်တဖၣ်သးအိၣ်မၤစၢၤတၢ်လၢတီၤပူၤအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအါထီၣ်န့ၣ်လီၤ.”

အလီၢ်ခံကတၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၤတၢ်ရဲလိာ်မုာ်လိာ်လၢအဂ့ၢ်တဖၣ်လၢအမၤအသးလၢနဒီးနကွီၤအဘၣ်စၢၤအံၤဒီးယုာ်ကျဲလၢတၢ်ကမၤဒိၣ်ထီၣ်လဲၣ်ထီၣ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအံၤဒ်လဲၣ်. အဒိ, လၢတၢ်မၤတၢ်အိးထီၣ်ကွီၤအမူး မ့တမ့ၢ် တၢ်ပျၢ်ကွီၤအမူးတနံၣ်တဘျီအလီၢ်န့ၣ်မၤအီၤအါန့ၣ်တဘျီအသိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်အိးထီၣ်ကွီၤအမူးအံၤဖဲကွီၤအိးထီၣ်သီသီအခါတၢ်ကကွၢ်ထံဖိသၣ်အတၢ်ကမၤလိန့ၣ်တၢ်ဒီးဟံၣ်ဖိယိဖိတဖၣ်မၤစၢၤအီၤကသ့လၢကျဲၣ်လဲၣ်. ဖဲတၢ်ပျၢ်ကွီၤအမူးအခါကွၢ်ထံဖိမၤဖျါထီၣ်ဖိသၣ်အတၢ်ဖဲးတၢ်မၤဒီးမၤလၢကပီၤဖိသၣ်အတၢ်မၤနၢၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် ILFE အဂီၢ်တက့ၢ်.

အဆၢဒိၣ် ၂.၂

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ဃး ILFE လၢဟံၣ်ဖိဃီဖိဒီး
ပှၤတၢ်တဖၣ်အပူၤ

လၢတၢ်ကလဲလိာ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အကျဲသနူအဂီၢ်ပှၤတၢ်ကဘၣ်ဆိၣ်ထွဲဒီးန့ၣ်လီၤမၤယုာ်မၤသကိးတၢ်လၢတၢ်လဲလိာ်အတၢ်ဖိးတၢ်မၤတဘျီအံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးပှၤတၢ်ကန့ၣ်လီၤမၤယုာ်မၤသကိးတၢ်အဂီၢ်တခါကွၢ်ကဘၣ်ဆဲးကျါဆဲးကျိး, ဒုးသ့ၣ်ညါအိၣ်ဒီးမၤသ့ၣ်ဟူးသးဂဲၤအိၣ်လီၤ.

တၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျိးဟံၣ်ဖိဃီဖိဒီးပှၤတၢ်တဖၣ်

ဒ်ပမ့ၢ်သရၣ်တဖၣ်အသိးပမူဒါအကါဒိၣ်ကတၢ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျိးဒီးဟံၣ်ဖိဃီဖိဒီးပှၤလၢအအိၣ်လၢပှၤတၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖိသၣ်မၤလိန့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ဖဲမိၢ်ပၢ်ဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ်အသးအိၣ်ဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်မၤလိဒီးမၤယုာ်မၤသကိးတၢ်ဒီးကွၢ်ဒီးဟံၣ်ဖိဃီဖိအခါန့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်မၤယုာ်မၤသကိးတၢ်ယုာ်ဒီးဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤအါထီၣ်တီၤပူၤအတၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်ဒီးတၢ်အံၤဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢပတၢ်သိၣ်လိအပူၤလၢကျဲအါဘိန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ တၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျိးဒီးဖိသၣ်အဟံၣ်ဖိဃီဖိဒီးပှၤတၢ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်တမံၤလၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် inclusive ဒီး learning-friendly environment န့ၣ်လီၤ.^၂

ကျဲအဂ့ၢ်လၢတၢ်ဆဲးကျါဒီးဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ်အဂီၢ်အိၣ်အါဘိန့ၣ်လီၤ. ကျဲလၢတၢ်ယၢၤထီၣ်အိၣ်လၢလၢအံၤအိၣ်တနီၤဒီးကျဲးစးစူးကါကွၢ်ကျဲလၢနဘၣ်သးအိၣ်အိၣ်ကတၢ်တဘိဒီးနမၤအိၣ်ကမ့ၢ်ကတၢ်တဘိဝံၤစူးကါကွၢ်ကျဲအဂၤတဖၣ်တက့ၢ်.

- ◆ ကိးအိၣ်ဖိၣ်ဟံၣ်ဖိဃီဖိဒီးပှၤတၢ်တဖၣ်တက့ၢ်. လၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်အံၤအပူၤတဲဖျါထီၣ်နဂ့ၢ်, နတၢ်ပညိၣ်ဒီးဖိသၣ်အတၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်, ဒီး inclusive ဒီး learning-friendly environment တီၤပူၤအဂ့ၢ်ဒီးကတိၤတၢ်ပိၣ်သကိးကျဲလၢဟံၣ်ဖိဃီဖိဒီးပှၤတၢ်ကန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢနတီၤပူၤအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်ဒ်လဲၣ်အဂ့ၢ်တက့ၢ်.

^၂ တၢ်ဂဲၤဒိတခါဒီးလံာ်အဆၢတတီၤအံၤတၢ်ဟံးန့ၢ်အိၣ်လၢတၢ်ကွဲးတဖၣ်ဒ်အမ့ၢ် The Multigrade Teacher's Handbook (1994) Bureau of Elementary Education., Department of Education, Culture and Sports in Cooperation with UNICEF Philippines and UNICEF လၢအအိၣ်လၢ <http://www.unicef.org/teachers/environment/families.htm> အံၤအပူၤလီၤ.

- ◆ အိၣ်ဒီးတၢ်ကတိၤတၢ်ပိၣ်သကိးလိာ်သးဒီးမိၢ်ပၢ်ဘၣ်ဃးဒီးအဖိတဖၣ်အတၢ်မၤလိၣ်န့ၢ်တၢ်တနံၣ်တဘျီ မ့တမ့ၢ် ခံဘျီတက့ၢ်. ဇးနဲၣ်အဖိလၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤအဒိအတဲာ်တဖၣ်တက့ၢ်. မၤဖျါထီၣ်ဒီးမၤလဲၢ်ထီၣ်ဖိသၣ်အတၢ်လၢန့ၢ်ဒီးတၢ်မၤနၤတၢ်လၢအဂ့ၤတဖၣ်တက့ၢ်. ကတိၤသကိးလၢဖိသၣ်တဂၤဘၣ်တဂၤမၤလိာ်သ့ဂ့ၤန့ၢ်အလီၢ်ဖဲတၢ်မၤနၤကွံာ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲတၢ်နိးတၢ်ဘျးတဖၣ်တက့ၢ်.
- ◆ ဆှၢဖိသၣ်တဖၣ်အတၢ်ဖံးတၢ်မၤဆူဟံၣ်ဒ်သိးမိၢ်ပၢ်တဖၣ်ကထံၣ်ဘၣ်အဖိမၤတၢ်ဂ့ၤထဲလဲၣ်တက့ၢ်. မၤမိၢ်ပၢ်တဖၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်အတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်လၢဖိလံၤတဖၣ်အတၢ်ဖံးတၢ်မၤအံၤအဖိခိၣ်တက့ၢ်. သံကွၢ်အဝဲသ့ၣ်လၢအဖိကြးမၤလိာ်မနုၤလဲၣ်အဂ့ၢ်တက့ၢ်.
- ◆ ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါဖိသၣ်တဖၣ်လၢကတဲသကိးဘၣ်ဃးတၢ်လၢအမၤလိဝဲလၢဟံၣ်မ့ၢ်မနုၤလဲၣ်ဒီးစူးကါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်အံၤလၢနတၢ်သိၣ်လိအပူၤတက့ၢ်. ကတိၤတၢ်ဒီးမိၢ်ပၢ်တဖၣ်ဘၣ်ဃးတၢ်လၢအဖိမၤလိလၢကွံာ်တဖၣ်လၢအဘၣ်ထွဲလိာ်အသးဒီးအတၢ်အိၣ်မူလၢဟံၣ်ဒ်လဲၣ်တက့ၢ်. ပမ့ၢ်တဲလၢကျဲအဂၤတဘိန့ၣ်ဒုးနဲၣ်မိၢ်ပၢ်တဖၣ်လၢအဖိမၤလိန့ၢ်တၢ်သ့ၣ်ညါနီၤပၢ်လၢကွံာ်အံၤတၢ်စူးကါအီၤသ့လၢဟံၣ်အဂ့ၢ်တက့ၢ်.
- ◆ မၤဖိသၣ်တဖၣ်လဲၤဟးအိၣ်သကိးပှၤတဝၢဖိတဖၣ်ဒီးသံကွၢ်အမိၢ်အပၢ်မ့တမ့ၢ်ဖဲဖုတဖၣ်ဘၣ်ဃးလၢအမ့ၢ်ဒီးဖိသၣ်အခါအပှၤတဝၢအဂ့ၢ်တဖၣ်ဒီးမၤဖိသၣ်ကွဲးတၢ်တဲမ့တမ့ၢ်လံာ်ဆီရဲၣ်ဘၣ်ဃး “ပှၤတဝၢအတၢ်အိၣ်မူလၢအပူၤကွံာ်အဂ့ၢ်” တက့ၢ်.
- ◆ ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါပှၤတဝၢဖိတဖၣ်လၢကနုာ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢတီၤပူၤအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်ဒီးကွဲးမုာ်ဘၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢအစဲၣ်နီၤတဖၣ်ကဟဲဒီးနီၤလီၤအတၢ်သ့ၣ်ညါနီၤပၢ်ဆူတီၤပူၤတက့ၢ်.

တၢ်ဂဲၤလိ : တၢ်ဆဲးကျၢဆဲးကျိးဟံၣ်ဖိယိဖိဒီးပှၤတဝၢတဖၣ်

စးထီၣ်အီၤလၢတၢ်ကျၢၢ်တၢ်ကွၢ်က့ၤကျဲလၢနမၤယုာ်မၤသကိးတၢ်ဒီးဟံၣ်ဖိယိဖိဒီးပှၤတဝၢခဲအံၤလဲၣ်. နစးထီၣ်ဆဲးကျၢအဝဲသ့ၣ်ဒ်လဲၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်န့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်လံာ်တၢ်လၢအဖိအလံာ်တဖၣ်အတၢ်မၤလိအဂီၢ်အံၤအိၣ်ထဲလဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကွၢ်ကဒါကၤကဒီးတၢ်ဆဲးကျါဒီးမိၢ်ပၢ်ဒီးပှၤတဝါအကျဲလီၤဆီအဂၤလၢတၢ်ယၤထီၣ်အီၤလၢထးအံၤတက့ၢ်. ယုထၢကျဲလၢအလီၤဆီခံၣ်တမ့ၢ်သၢတၢ်မ့ၢ်တမ့ၢ်အါန့ၢ်သၢတၢ်ဒီးကွဲးလီၤအီၤလၢနလံာ်ပှၤတက့ၢ်. လၢကျဲတဘိဘၣ်တဘိစုာ်စုာ်အဖီလၢအံၤကွဲးလီၤတၢ်လၢလၢတဖၣ်တက့ၢ်.

- ◆ တၢ်ပိးတၢ်လီၤလၢနကဘၣ်ကတဲာ်ကတီၢ်အီၤ (တၢ်မ့ၢ်အိၣ်တမံၤမံၤလၢနကဘၣ်ကတဲာ်ကတီၢ်အီၤ) အိၣ်ဧါ.
- ◆ ကျဲလၢနဆဲးကျါဆဲးကျါဒီးဟံၣ်ဖိဃီဖိမ့ၢ်တမ့ၢ်ပှၤတဝါတဖၣ်အိၣ်ဒ်လဲၣ်.
- ◆ ကွဲးလီၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအဆၢကတီၢ်အနံၤအသိးဒီးမုၢ်နံၤမုၢ်သိးအဂၤအဂၤအမ့ၢ်နံၤဒိၣ်နံၤထီၣ်လီၤဆီတဖၣ်တက့ၢ်.

ဝံၤဆၢတဲာ်ကျဲအလီၤဆီတဖၣ်အံၤတၢ်ဒုးစဲဘူးအီၤလၢကျဲအလီၤလံၤသ့တသ့, အဒိ, နအဲၣ်ဒီးကိးကရူၢ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်ဖဲနံၣ်စးထီၣ်မ့ၢ်တမ့ၢ်ကွဲးထီၣ်တကတီၢ်ဘၣ်တကတီၢ်အဆၢကတီၢ်အသိးန့ၢ်လီၤ. လၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်ဖဲအံၤဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ်လၢကဟဲမၤစၢၤတၢ်ဒ်ပှၤမၤစၢၤတၢ်လၢတီၤပှၤအသိးဒီးမၤပှၤတဝါဖိစဲၣ်နီၤလၢကဟဲကတီၢ်လီၤတၢ်ဆူပှၤကွဲးတဖၣ်အအိၣ်တက့ၢ်.

ကွဲးလီၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်အမ့ၢ်နံၤမုၢ်သိးဒီးတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢလံာ်နံၣ်လံာ်လၢအပှၤတက့ၢ်. နမ့ၢ်မၤဒ်အံၤနဒုးအိၣ်ထီၣ်မိၢ်ပၢ်ဒီးပှၤတဝါအတၢ်န့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲသ့ညီၣ်န့ၢ်လီၤ

တၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျါထီၣ်

ထီၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါမိၢ်ပၢ်တဖၣ်ဘၣ်ဃးအဖိတဖၣ်အတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီ

ဒ်သရၣ်လၢအအိၣ်လၢ ILFE အသိးတဂၤန့ၢ်အလီၤအိၣ်လၢပကဘၣ်ဆဲးကျါဒီးမိၢ်ပၢ်တဖၣ်ထီၣ်ဘၣ်ဃးအဖိအလံၤတဖၣ်အဂ့ၢ်န့ၢ်လီၤ. ပကလဲၤအိၣ်သကိးမိၢ်ပၢ်တဖၣ်လၢဟံၣ်, မ့ၢ်တမ့ၢ် ကွဲးန့ၢ်အလံာ်ဘၣ်ဃးအဖိအလံၤတဖၣ်အတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်အဂ့ၢ်မ့ၢ်တမ့ၢ်ကွဲးမိၢ်ပၢ်တဖၣ်ဆူကွဲးသိးကထံၣ်လိာ်အသးဒီးသရၣ်တဖၣ်တက့ၢ်. အကါဒိၣ်ဝဲလၢတၢ်ကတူၢ်လိာ်မုၢ်မိၢ်ပၢ်ဒီးပှၤတဝါဖိတဖၣ်ခဲလၢလၢကွဲးအပှၤန့ၢ်လီၤ.

တၢ်ထံၣ်လိာ်အိၣ်သကိးမိၢ်ပၢ်ဒီးပှၤကွၢ်ထွဲဖိသၣ်လၢနံၣ်စးထီၣ်သီအံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအကါဒိၣ်မ့ၢ်လၢသရၣ်ဒီးမိၢ်ပၢ်တဖၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ရူၢ်လိာ်မုၢ်လိာ်လၢအဖိတဖၣ်အတၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်အယိန့ၢ်လီၤ. သနာ်ကွဲးမိၢ်ပၢ်တဖၣ်မ့ၢ်ဆိကမိၣ်ထဲဒ်လၢတၢ်ဟဲအိၣ်သကိးကွဲးမ့ၢ်တမ့ၢ်တၢ်လဲၤဟးအိၣ်သကိးအဝဲ

သ့ၣ်လၢဟံၣ်အံၤမ့ၢ်ဒၣ်ထဲလၢအဖိတဖၣ်ဘၣ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်အယိဇိၤန့ၣ်နကဘၣ်မၤဖျါဆုံအီၤလၢတၢ်ထံၣ်လိာ်အိၣ်သကိးအံၤလီၤဆိလိာ်အသးဒီးတၢ်လၢမိၢ်ပာ်ဆိကမိၣ်ပာ်စၢၤဝဲအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တဲဘၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢနအဲၣ်ဒီးမၤလိသ့ၣ်ညါအါထီၣ်အဖိတဖၣ်အဂ့ၢ်ဒ်သိးနကသိၣ်လိအီၤသ့ၣ်ထီၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တဲဘၣ်စ့ၢ်ကိးအဝဲသ့ၣ်လၢနအဲၣ်ဒီးဒုးသ့ၣ်ညါအဖိတဖၣ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်မၤစၢၤအဖိတဖၣ်ကသ့ၣ်လၢဟံၣ်အဂီၢ်ဒီးမၤဆူၣ်ထီၣ်ဖိသ့ၣ်မၤလိတၢ်လၢကိၣ်ကသ့ၣ်အဂီၢ်တက့ၢ်.

သရၣ် : ဟံၣ်ဖိယိဖိအတၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျါ

ကီၢ်ကီၣ်တဲၣ် child-friendly အကိၣ်တဖၣ်န့ၣ်မိၢ်ပာ်ဒီးပှၤတတၢ်တဖၣ်စံးဆၢတၢ်သံကွၢ်အံၤ... “တၢ်မနုၤမ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်လၢပကိၣ်အပူၤဒီးဘၣ်မနုၤအယိလဲၣ်” တၢ်စံးဆၢလၢအဘၣ်တၢ်ယၢၤထီၣ်အီၤလၢအမ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်တမံၤလၢပှၤအါတက့ၢ်တၢ်စံးဆၢမ့ၢ်ဟံၣ်ဒီးကိၣ်အတၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျါန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်စံးလၢ, “သရၣ်ဒီးကိၣ်ဖိမိၢ်ပာ်တဖၣ်ခဲလၢာ်မၤတၢ်ထံၣ်လိာ်အိၣ်သကိးအမ့ၢ်နံၤမ့ၢ်သီဖဲကိၣ်စးထီၣ်သီအဆၢကတီၢ်ကိးကတီၢ်ဒီးဒ်သိးကတဲဘၣ်ယးဖိသ့ၣ်တဖၣ်အသကဲာ်ပဝးဒီးအတၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်မ့ၢ်လၢဒုးနဲၣ်ကျဲလၢကယုာ်လီၤတၢ်ဂ့ၢ်ကိတဖၣ်လၢပှၤတတၢ်ကိၣ်ကမံးတံာ်တဖၣ်အကျါဒီးပှၤတတၢ်ခိၣ်န့ၣ်လၢအကါဒိၣ်တဖၣ်အကျါဒီးကိၣ်န့ၣ်လီၤ. ခိဖျိတၢ်ထံၣ်လိာ်အိၣ်သကိးဒ်အံၤအယိ တၢ်ကစီၣ်ဘၣ်ယးကိၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်ရၤလီၤအသးဆူပှၤတတၢ်အအိၣ်ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်န့ၢ်ပာ်လိာ်အသးလၢမိၢ်ပာ်ဒီးသရၣ်သမၤတဖၣ်အဘၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ.”

- Hopkins Jand Chaimuangdee K. (2000) School Self- Assessment: Participatory Learning and Action for Child-Friendly Schools. Chiang Mai, Thailand: The Life Skills Development Foundation, in collaboration with the UNICEF Office for Thailand, Bangkok.

တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါမိၢ်ပာ်လၢအဖိတဖၣ်အတၢ်မၤလိအတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်မးတမံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤအခီပညီမ့ၢ်ဝဲနစူးကါတၢ်မၤကွၢ်အကျဲတမံၤလၢအမၤစၢၤသရၣ်ဒီးကိၣ်ဖိဒီးမိၢ်ပာ်တဖၣ်လၢကသ့ၣ်ညါအဖိအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ဖဲလဲၣ်တမံၤလၢအဒိၣ်ထီၣ်လဲၤထီၣ်လၢတၢ်ဖးလံာ်ကွဲးလံာ်, နီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဒူး, တၢ်လုာ်အိၣ်သးသမူအကျဲ, ဒီးလံာ်လဲၤအဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မိၢ်ပာ်တဖၣ်လိာ်ဘၣ်ဝဲလၢကသ့ၣ်ညါအဖိမၤလိန့ၢ်တၢ်မနုၤဂ့ၢ်လဲၣ်ဒီးအဖိတဖၣ်လိာ်ဘၣ်ဒ်မနုၤလၢကမၤလိန့ၢ်တၢ်အဂီၢ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢကျဲအါဘိအကျါကျဲအိၣ်ဝဲတဘိလၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်လံာ်တိၤဖျါဒ်လံာ်အံၤကဲဘျူးလီၤဆိဒၣ်တၢ်လၢမိၢ်ပာ်လၢဖးကွဲးလံာ်တသ့တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ, လံာ်တိၤဖျါ (၁) အလွၢ်တကလုာ်ဘၣ်တကလုာ်လၢလံာ်စုာ်စုာ်အံၤမ့ၢ်ဖိသ့ၣ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢအလိာ်ဘၣ်ဝဲလၢကဘၣ်သ့ၣ်ညါဝဲသၢတီၤအတၢ်ဂံၢ်တၢ်ဒူးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လံာ်တၢ်ဖျါ (၁) : သၢတၢ်အဂီၢ်တၢ်ဂံၢ်တၢ်ဒုးအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢအလီၢ်အိၣ်လၢဖိသၣ်ကဘၣ်သ့ၣ်ညါ

အပတီၢ်	(၁၀) အကျါမွၢ်ဘၣ် (၈) ခါန့ၣ်လဲၤဆူအပတီၢ်အသိတပတီၢ်သ့လီၤ
အဂီၢ်	• ကျိၣ်စုအလုၢ်အပူၤ (တုၤလၢ ၁ . ၀၀) • ကွဲးနီၣ်ဂံၢ်အဖျါတဖၣ် • တၢ်ထုးကွံာ်လၢနီၣ်ဂံၢ်တဖျါတဖျါစုၣ်စုၣ် (အဒိ, ၉-၁၂) • တၢ်ဟံၣ်ဖျါလၢနီၣ်ဂံၢ်တဖျါစုၣ်စုၣ်ဒီးနီၣ်ဂံၢ်ခံဖျါ (အဒိ, ၂ + ၁)
ဘီဂီၢ်	• တၢ်ဂံၢ်ဒုးတၢ်လၢသးပူၤ (တၢ်ဟံၣ်ဖျါ, တၢ်ထုးကွံာ်) • တၢ်နီၤဖးလၢနီၣ်ဂံၢ်ထဲတဖျါ (အဒိ, ၉-၃) • ဖးနီၣ်ဂံၢ်အဖျါဒီးတၢ်ပနီၣ်တဖၣ်သ့ (အဒိ, ဖိသၣ်ဖး ၂+၁-၃ သ့)
အဘီ	• တၢ်ဂံၢ်အါ • တၢ်ထုးကွံာ်ဒီးတၢ်ဟံၣ်ဖျါလၢနီၣ်ဂံၢ်အိၣ်ခံဖျါအဂီၢ် (အဒိ, ၂၂-၁၁) • တၢ်ထီၣ်တၢ်ဒုး (တၢ်ဒုၣ်စၢၤ, တၢ်တၢ်ပဲၤ)
အလါဟ့	• ဒုးနဲၣ်ဖျါထီၣ်နီၣ်ဂံၢ်တုၤ (၇၀၀) • တၢ်ထုးကွံာ်ဒီးတၢ်ဟံၣ်ဖျါခိဖျါတၢ်လိၣ်န့ၣ်တၢ်လၢနီၣ်ဂံၢ်အဂၤတဖျါအအိၣ်ဒီးတၢ်ခိတၢ်ဆူနီၣ်ဂံၢ်အဂၤတဖျါအအိၣ် • တၢ်ထုးကွံာ်လၢနီၣ်ဂံၢ်သၢဖျါဒီးခံဖျါ (အဒိ, ၃၀၀ - ၄၅) • ဒုးနဲၣ်ဖျါထီၣ်နီၣ်ဂံၢ်သၢဖျါ
အလါအဲး	• တၢ်ဂံၢ်အါလၢနီၣ်ဂံၢ်ခံဖျါမ့တမ့ၢ်တဖျါ (အဒိ, ၂၂ × ၁၀) • တၢ်နီၤဖးလၢနီၣ်ဂံၢ်ခံဖျါမ့တမ့ၢ်တဖျါ (အဒိ, ၃၆ ÷ ၈) • ဖးတၢ်ဂ့ၢ်ကိလၢလံာ်ပဲၤကျိၣ်အပူၤသ့ (အဒိ, စီၤဝါအိၣ်ဒီးဆိမိၢ်ခံဘ့ၣ်ဒီးစီၤသူအိၣ်ဒီးအဆိမိၢ်သၢဘ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤခံၤလၢာ်အံၤအိၣ်ဒီးအဆိမိၢ်ပဲၤဘ့ၣ်လဲၣ်.)
ဂီၤလုး	• တၢ်ဂံၢ်အါနီၣ်ဂံၢ်သၢဖျါဒီးတဖျါ (၃၃၃ × ၉) • တၢ်ထီၣ်ဒုး(တၢ်ဒုၣ်စၢၤ, တၢ်အထံအနီၢ်) • ဖးတၢ်ဂ့ၢ်ကိလၢလံာ်ပဲၤကျိၣ်အပူၤသ့ (အဒိ, စီၤဝါအိၣ်ဒီးတကွံသၣ်အဖျါတဆဲးစီၤသူအိၣ်ဒီးတကွံသၣ်အဖျါခံဆဲးန့ၣ်လီၤ. ပုၤခံၤလၢာ်အံၤအိၣ်ဒီးတကွံသၣ်ပဲၤဖျါလဲၣ်.)

ဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်အီၤလၢ duPlessis J. (2003) Rainbow Charts and C-O-C-O-N-U-T-S: Teacher Development for Continuous Assessment in Malawi Classrooms. Washington, DC: American Institutes for Research.

ဖဲတၢ်မၤပှၤလံာ်တၢ်ဖျါ (၁) လၢထးဝံၤန့ၣ်ကိသရၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်လံာ်တၢ်ဖျါ (၂) ဒ်လံာ်အသိးအံၤသ့န့ၣ်လီၤ. လံာ်တၢ်ဖျါ (၂) ဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဖိသၣ်လၢတၢ်ပူၤမၤလိန့ၣ်တၢ်ဂံၢ်တၢ်ဒုးဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်တၢ်ဖျါ (၂) တၢ်ကွဲၤအလံာ်တၢ်ဖျါအံၤဖိသၣ်တကၤစုာ်စုာ်မၤန့ၣ်တၢ်ပနီၣ်လၢအအိၣ်ကွဲးလီၤအသးဒီးအမံၤလၢအလိၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲဖိသၣ်တကၤဘၣ်တကၤစုာ်စုာ်အတၢ်မၤလိတၢ်ဂံၢ်တၢ်ဒုးလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်အခါသရၣ်ကသုးတၢ်ပနီၣ်လၢအအိၣ်ဒီးဖိသၣ်အမံၤအံၤဆူတၢ်အလွဲၤအဂၤလၢအဘၣ်လိာ်အသးဒီးဖိသၣ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အပတီၢ်အသိးန့ၣ်လီၤ. သရၣ်မ့ၢ်ကွၢ်ထံကွၢ်ဆးဒီးထံၣ်လၢဖိသၣ်တနီၤအိၣ်လၢအပတီၢ်ဒ်အလိာ်လိာ်ယံာ်တလၢကွံာ်န့ၣ်သရၣ်ကဘၣ်ယုာ်လၢကမၤစၢၤဖိသၣ်အံၤဒ်သိးကတုၤထီၣ်ဆူတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အသိတပတီၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လံာ်တၢ်ဖျါ (၂) : တၢ်ကွဲၤအလံာ်တၢ်ဖျါလၢဖိသၣ်အတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်အဂီၢ်

					
အဂီၢ်	ဘိပှၢ်	အဘီ	အလါဟ့	အလါအဲး	ဂီၤလုး

သရၣ်ကစူးကါတၢ်ကွဲၤအလံာ်တၢ်ဖျါမ့ၢ်ဂ့ၤဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အလံာ်ကွဲးရဲၣ်လီၤတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ မ့တမ့ၢ် report card မ့ၢ်ဂ့ၤလၢတၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါမိၢ်ပာ်တဖၣ်ဘၣ်ဃးအဖိတဖၣ်မၤလိတၢ်အဂ့ၢ်အံၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်မးတမံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမၤစၢၤဝဲတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျါလၢကိဒီးဟံၣ်အဘၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါမိၢ်ပၢ်တဖၣ်ဘၣ်ဃး ILFE အဂီၢ်

လၢတၢ်ကတိၤတၢ်ဒုးကိၣ်ဖိမိၢ်ပၢ်ဒုးပှၤကွၢ်ထွဲဖိသၣ်တဖၣ်အပူၤတၢ်တဲၣ်နၢ်ပၢ်ဘၣ်ဃးနတီၤပူၤဒုးကိၣ်ကဲထီၣ် inclusive ဒီး learning-friendly အဂီၢ်အံၤဒ်လဲၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်မးတမံၤန့ၣ်လီၤ. နကအိၣ်ဒုးတၢ်ကွဲးဒုးသ့ၣ်ညါလီၤလၢနကိၣ်ကျဲးစးဒုးအိၣ်ထီၣ် ILFE အံၤအဂီၢ်လၢလံာ်ပရၢ မ့တမ့ၢ်လၢလံာ်တၢ်ကစီၣ်အပူၤလၢအဘၣ်တၢ်ဆဲးလီၤအမံၤလၢကိၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ. နကြၢးတဲၣ်နၢ်ပၢ်စ့ၢ်ကိးလၢ learning-friendly အံၤအခီပညီဆူပှၤကိးဂၢၤဒဲး, သရၣ်, မိၢ်ပၢ်, ဒီးပှၤတတၢ်တဖၣ်အအိၣ်ဒ်သိးကမၤစၢၤဖိသၣ်တဖၣ်လၢအတၢ်မၤလိၣ်န့ၣ်တၢ်အဂီၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ကမၤလိၣ်ယုၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဒုးဖိလံၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. နဒုးနဲၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢအဖိအလံၤတဖၣ်အတၢ်ဖဲးတၢ်မၤအဂီၢ်ဒီးတဲဘၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢဖိသၣ်မၤတၢ်အံၤလၢ child-centred တၢ်မၤလိၣ်န့ၣ်တၢ်အန့ဆၢၣ်အဂီၢ်လီၤဆီဒီးအပှၤအဝဲၣ် မ့တမ့ၢ်ဖိသၣ်လၢအဒိၣ်န့ၣ်အီၤတဖၣ်ထီၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. နကဘၣ်တဲၣ်နၢ်ပၢ်မိၢ်ပၢ်တဖၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်ဃးနအဲၣ်ဒီးဟ် inclusive အခီပညီဒ်လဲၣ်ဒီးဖဲအဝဲသ့ၣ်မၤလိၣ်ဘၣ်ဃး ILFE လၢလံာ်အဘၣ်တၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. နစူးကါတၢ်မၤလိၣ်အဒိၣ်တဖၣ်လၢ inclusive အတၢ်မၤလိၣ်အံၤဘၣ်ဘျုးပှၤဖိသၣ်ကိးဂၢၤဒဲးဒ်လဲၣ်အဂီၢ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ : တၢ်လိာ်ကွဲလၢအမံၤမ့ၢ် “ပှၤလၢယအဲၣ်ဒိၣ်ကတၢ်”

ဖဲနထံၣ်လိာ်နသးဒီးမိၢ်ပၢ်အခါနဘၣ်မၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်ဒ်သိးကနၢ်ပၢ်တၢ်ဟ်ဖှိၣ်ယုၣ်ဖိသၣ်လၢအတအိၣ်ကိၣ်တဖၣ်အခီပညီန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်မၤနၢ်ပၢ်မိၢ်ပၢ်တဖၣ်လၢတၢ်အံၤအဂီၢ်ကျဲအဂ့ၢ်တဘိမ့ၢ်ဝဲတၢ်လိာ်ကွဲလၢအမံၤမ့ၢ် “ပှၤလၢယအဲၣ်ဒိၣ်ကတၢ်” န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်ဂဲၤလိၣ်အံၤအပူၤကတဲၣ်ကတိၤတၢ်ပနီၣ်လၢအလွဲၤအိၣ်ခံကလုာ်ဒ်အမ့ၢ်အဂီၢ်ဒီးအဟ့တက့ၢ်. မၤပှၤထီထီၣ်တၢ်ပနီၣ်အံၤလၢအဆ့ကၤအလိၤဒီးလံာ်ကးစဲ မ့တမ့ၢ် ထးဆဲးန့ၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဘၣ်တၢ်ကြၢးအိၣ်ဒီးတၢ်ပနီၣ်အံၤတခါစုာ်စုာ်န့ၣ်လီၤ. ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ပနီၣ်အလွဲၤအဂီၢ်ဆူပိာ်မုာ်တနီၤဒီးပိာ်ခွါတနီၤအအိၣ်တက့ၢ်. တဲၣ်နၢ်ပၢ်လၢတၢ်ဂဲၤလိၣ်အံၤပှၤတနီၤကတူၢ်ဘၣ်လၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လီၤဆီဒီးပှၤတနီၤကတူၢ်ဘၣ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်ချၢန့ၣ်လီၤ.

မၤပှၤလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ပနီၣ်အလွဲၤလၢအဂီၢ်အံၤဆ့ၣ်နီၤလၢတီၤအလီၢ်ခံ မ့တမ့ၢ် ဆ့ၣ်နီၤတခီပၤလၢတီၤအပူၤတက့ၢ်. ဝံၤကတိၤသကိးတၢ်ဒုးပှၤလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ပနီၣ်အလွဲၤလၢအဟ့အံၤမုာ်မုာ်တက့ၢ်. ဟ်မၤနသးလၢနတကနၣ်ယုၣ်ပှၤအဂီၢ်တဖျၢၣ်ဘၣ်တက့ၢ်. ကွၢ်ဆူပှၤလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ပနီၣ်အဂီၢ်တဖျၢၣ်အံၤဆၢလုာ်တဘျီဝံၤတဘျီမၤအဝဲသ့ၣ်ဆ့ၣ်နီၤအိၣ်ကစုဒုမ့တမ့ၢ်တဘၣ်မၤသီၣ်မၤ

သဲတၢ် မ့တမ့ၢ် တဘၣ်န့ၢ်ကမ့ၢ်ဘၣ်တက့ၢ်. ဆဲးကတိၤတၢ်ဒီးပှၤလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ပနီၣ်လၢအဟ့ၣ်တဖၣ်အံၤတူၤ (၅) မံးနံး မ့တမ့ၢ် (၁၀) မံးနံးတက့ၢ်. မၤပှၤလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ပနီၣ်အဟ့ၣ်တဖၣ်အံၤစံးဘၣ်ပှၤလၢအအိၣ်ဒီး တၢ်ပနီၣ်အလွဲၤဂီၤတဖၣ်လၢအိၣ်ဘျီတက့ၢ်. ဖဲအမံးနံး (၁၀) ဝံၤလီၤခံမၤပှၤကိးဂၤဒဲးဘျီလီၤအတၢ်ပနီၣ်တဖၣ်အံၤဒီးဆ့ၣ်နီၤသကိးတပူၤယီၤဒီးသံကွၢ်အဝဲသ့ၣ်လၢတၢ်သံကွၢ်တဖၣ်အံၤတက့ၢ်.

- ◆ ပှၤလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ပနီၣ်အလွဲၤအဟ့ၣ်တဖၣ်အံၤတူၢ်ဘၣ်ဒဲလဲၣ်. ပှၤလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ပနီၣ်လၢအလွဲၤအဂီၤတဖၣ်အံၤတူၢ်ဘၣ်ဒဲလဲၣ်. ပှၤလၢအထီထီၣ်တၢ်ပနီၣ်အလွဲၤအဂီၤအံၤမ့ၢ်အအိၣ်ဒီးထီထီၣ်တၢ်ပနီၣ်လၢအလွဲၤအဟ့ၣ်တဖၣ်. ဒ်သိးနကမၤန့ၢ်တၢ်ပနီၣ်အလွဲၤအဟ့ၣ်အဂီၢ်နမၤတၢ်ကသ့တမံၤမံၤ. နတပၣ်ယုာ်လၢပှၤအကျါန့ၣ်နတူၢ်ဘၣ်ဒဲလဲၣ်. မတၤတြီနၤလၢနကန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢပှၤကျါန့ၣ်လဲၣ်. ပှၤလၢအဘၣ်ဒိဆါကတၢ်မ့ၢ်မတၤလဲၣ်.

သ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်လၢပှၤလၢတပၣ်ယုာ်လၢပှၤဂၤအကျါတဖၣ်အါတက့ၢ်မ့ၢ်ဝဲ (ဖိသၣ်လၢအက့ၢ်ဂီၤတလၢတပှၤဒီးဟးဂီၤတဖၣ်) ဒီးပှၤတဖၣ်အံၤကတူၢ်ဘၣ်တၢ်မဲာ်ဆုးအါန့ၢ်ပှၤဂၤခီဖျိလၢအအိၣ်ဒီးက့ၢ်ဂီၤတလၢတပှၤဒီးတဂ့ၤတဘၣ်လၢအတီၤပူၤအယီၤန့ၣ်လီၤ. ဖိသၣ်လၢက့ၢ်ဂီၤတလၢတပှၤတဂၤအံၤကတူၢ်ဘၣ်လၢတပၣ်ယုာ်လၢပှၤအကျါခံးန့ၣ်လီၤ. အါန့ၢ်အန့ၢ်ပှၤလၢအဘၣ်ဒိဆါကတၢ်တဖၣ်မ့ၢ်ဖိသၣ်လၢအဖျိၣ်အယၢ်လၢက့ၢ်ဂီၤတလၢတပှၤမ့တမ့ၢ်ဟးဂီၤဒီးမ့ၢ်ကလုာ်န့ၣ်ဆံးဖိဒီးတကတီၤကျိၣ်လၢအဘၣ်တၢ်ကတီၤအီၤလၢတၢ်လီၤအံၤအပူၤလီၤဆိဒ်တၢ်ပိာ်မုၢ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖိသၣ်တဖၣ်အံၤတပၣ်ယုာ်လၢပှၤဂၤအကျါလၢတၢ်ဂ့ၢ်အါမံၤ (အဒိ, မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးပှၤအဖျိၣ်အယၢ်, ပိာ်မုၢ်လၢအအိၣ်ဒီးက့ၢ်ဂီၤတလၢတပှၤဒီးတန့ၢ်ပာ်တၢ်မနုၤလၢအဘၣ်တၢ်ကတီၤအီၤလၢတီၤပူၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အယီၤဖိသၣ်တဖၣ်အံၤပယုာ်ထံၣ်အီၤဒ်သိးပကဟ်ဖျိၣ်ယုာ်အီၤလၢ ILFE အပူၤ) န့ၣ်လီၤ.

ခဲအံၤစူးကါတၢ်မၤလိလၢထးအံၤဒီးတဲာ်ပာ်ဘၣ်ဃးတၢ်လၢပအဲၣ်ဒီးစံး inclusive ဒီး learning-friendly အခီပညီတက့ၢ်. ကတီၤတၢ်ပိာ်သကိး inclusive learning အဘျုးအဖျိၣ်ဒီး inclusive, learning-friendly environment ဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤကသ့လၢသရၣ်ဒီးမိာ်ပာ်တဖၣ်အဘၣ်စၢၤတက့ၢ်.

တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ် : တၢ်ဂဲၤလိအံၤတၢ်စူးကါအီၤသ့လၢကဒုးန့ၢ်ပာ်ဖိသၣ်တဖၣ်လၢ “အတပၣ်ယုာ်လၢပှၤကျါ (excluded)” အခီပညီဒီးဘၣ်မနုၤအယီၤအကါဒိၣ်လၢပဘၣ်ပာ်လုာ်ပာ်ပှၤဖိသၣ်အတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ဒီးအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢအလီၤဆိလိာ်အသးအံၤလဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါပှၤတၢ်တဖၣ်ဘၣ်ဃး ILFE အဂီၢ်

လၢတၢ်ကတိၤသကိးတၢ်ဒီးမိၢ်ပၢ်တဖၣ်အမၤညါသရၣ်တနီၤကမၤသကိးတၢ်ဒီးကိၣ်ခိၣ်ဒီးကိၣ်အ ILFE အကရူၢ် မ့တမ့ၢ် ကမံးတံၣ်ဒ်သိးကတဲၣ်န့ၢ်ပၢ် ILFE အဂီၢ်ဆူတၢ်ကရၢကရီၤအဂၤလၢအ အိၣ်လၢပှၤတၢ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်ပှၤလၢထးအကျါတဂၤန့ၣ်နစူးကါကျဲလၢလံာ်တဖၣ်အံၤလၢ တၢ်တဲၣ်န့ၢ်ပၢ် ILFE အဂီၢ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

၁. **တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢတၢ်ဖဲကျဲးရၤလီၤအီၤတဖၣ်** : ကတဲၣ်ကတိၤကိၣ်အလံာ်ပရၢ မ့တမ့ၢ် လံာ် တၢ်ကစီၣ်တဖၣ်ဒ်သိးတၢ်ကရၤလီၤအီၤအဂီၢ်တက့ၢ်. ကွဲမ့ၢ်ပှၤကွဲးတၢ်ကစီၣ်တဖၣ်လၢနဟီၣ် ကဝီၤအပူၤဒ်သိးကဟဲးအိၣ်သကိးနကိၣ်ဒီးဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါပှၤရၤလီၤတၢ်ကစီၣ်တဖၣ်လၢ ကကွဲး ILFE အဂီၢ်တက့ၢ်. ဒုးနဲၣ်ပှၤကွဲးတၢ်ကစီၣ်တဖၣ် ILFE ကိၣ်အဘျုးအဖှိၣ်တဖၣ်ဒီး တဲၣ်န့ၢ်ပၢ်ကိၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်လၢအဟ့ၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဆူပှၤဖိသၣ်ကိးဂၤဒုးအ အိၣ်တုၤသိးထဲသိးတက့ၢ်.
၂. **တၢ်ရၤလီၤတၢ်ကစီၣ်လၢကွဲၤလုၤလီၤ မ့တမ့ၢ် ကွဲၤဟူၤဖျါ (television)** : နစူးကါကျဲအံၤဒ်သိး ကစံးဘၣ်တဲၣ်ဘၣ်မိၢ်ပၢ်တဖၣ်ဘၣ်ဃးတၢ်လိာ်ဘၣ်လၢအဖိတဖၣ်ကအိၣ်ကွဲၤကိၣ်အဂီၢ်သ့ၣ် န့ၣ်လီၤ.
၃. **တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်လၢကရူၢ်မ့တမ့ၢ်ပှၤတၢ်ဒီးတဖၣ်ညါ** : ရဲၣ်ကျဲၤတၢ်မၤလိဖုၣ်လၢအယံာ်တသီတုၤ သၢသီတခါတက့ၢ်. တၢ်မၤလိဖုၣ်တဖၣ်အံၤမၤစၢၤပှၤအသီမ့တမ့ၢ်လီၤဆိဒ်တၢ်မိၢ်ပၢ်လၢအ ဖိတအိၣ်ကိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်မၤလိဖုၣ်အံၤအပူၤတဲၣ်န့ၢ်ပၢ်အဝဲသ့ၣ်လၢကိၣ်အတၢ်သိၣ် တၢ်သီတၢ်ပညိၣ်တဖၣ်လၢကဒုးကူၣ်သ့ထီၣ်ဖိသၣ်ကိးဂၤဒုးအဂီၢ်တက့ၢ်. လၢတၢ်အိၣ်ဖှိၣ် မ့ တမ့ၢ် တၢ်မၤလိဖုၣ်အံၤအပူၤနဒိကနၣ်မိၢ်ပၢ်အတၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢအဖိတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ် အကါဒိၣ်မးတမံၤန့ၣ်လီၤ. နကမၤန့ၢ်စ့ၢ်ကိးမိၢ်ပၢ်တဖၣ်အတၢ်ဆိကမိၣ်လၢကမၤဂ့ၢ်ထီၣ်တၢ် ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတီၤပတီၢ်လၢနကိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
၄. **တၢ်မၤဃုာ်တၢ်ဒီးပှၤဂ့ၢ်ဝီၤကျိၤ (social services)** : တၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျိးဒီးပှၤဂ့ၢ်ဝီၤကျိၤ အံၤမ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်မ့ၢ်လၢအမၤစၢၤနတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢအကျဲးစးဒုးအိၣ်ထီၣ် inclusive ဒီး learning-friendly, ဒီးပှၤဂ့ၢ်ဝီၤကျိၤမၤစၢၤစ့ၢ်ကိးနၢသ့လၢတၢ်ဒီးသဖိသၣ်အတၢ်ခွဲး တၢ်ယာ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
၅. **ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘျုးဖဲဒီးကိၣ်အဂၤတဖၣ်** : လၢထံကီၢ်တနီၤနီၤအပူၤကိၣ်အစ့ၤကတၢ်သၢဖျါၣ် မၤဃုာ်မၤသကိးတၢ်ဒ်သိးကဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလိာ်အသးလၢကကဲထီၣ် inclusive အါထီၣ်အ ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သရၣ်တဖၣ်နီၤလီၤအတၢ်ဆိကမိၣ်တၢ်ထံၣ်ဘၣ်ဃးတၢ်သိၣ်လိကျိၤကျဲအသီလၢ

အစူးကါဝဲ မ့တမ့ၢ် ကျဲလၢတၢ်မၤယုၤမၤသကိးတၢ်ဒီးပှၤတတၢ်လၢအအိၣ်လၢအတီၤပှၤတဖၣ် န့ၣ်လီၤ. ကိတၢ်ဖျၢၣ်ကမၤတၢ်မၤလိဖုၣ်ဒ်သိးကမၤဒိၣ်ထီၣ်သရၣ်တဖၣ်အတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢ် အဂီၢ်ဒီးကကွဲၣ်သရၣ်လၢကိတၢ်အဂၤတဖၣ်လၢကဟဲထီၣ်ဘၣ်တၢ်မၤလိဖုၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ကိ သၢဖျၢၣ်အံၤရဲၣ်ကျဲၤသကိးပှၤတတၢ်အမူးအပွဲတဘျီတဘျီဒ်သိးဖိသၣ်ကိးဂၤကဟဲဆူကိတၢ် အဂီၢ် မ့တမ့ၢ် ဒူးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လဲၤဟးဆူပှၤတတၢ်ပှၤဒ်သိးဖိသၣ်တဖၣ်ကမၤလိန့ၣ်တၢ်လၢပှၤတ တၢ်အဂၤတဖၣ်အသိးအကျါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဒူးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သ့ၣ်ဆူၣ်သးဂဲၤလၢတၢ်ဆိၣ်ထွဲ ILFE အဂီၢ်

မိၢ်ပၢ်မ့ၢ်ပှၤလၢအကတိၤစၢၤတၢ်

တၢ်စူးကါမိၢ်ပၢ်တဖၣ်လၢတၢ်တဲစၢၤတၢ်လၢတၢ်လဲလိာ်အဂီၢ် : လၢပှၤတတၢ်တနီၤနီၤအပူၤမိၢ်ပၢ်အနီၢ် ကစၢ်မ့ၢ်ပှၤကတိၤစၢၤတၢ်လၢ ILFE လၢအကိတၢ်အဂီၢ်တချုးဒီးဒ်လဲၣ်လၢသရၣ်ဒီးကိခိၣ်ကတိၤဒီး တၢ်အခါန့ၣ်လီၤ. အဒိ, လၢဖၣ်ပူၣ်နယုကံၣ်နံၣ်အကလံၤစိးန့ၣ်မိၢ်ပၢ်ယုထီၣ်တၢ်ဆူပဒိၣ်လၢအဖိ တဖၣ်ကမၤလိန့ၣ်တၢ်လၢအကျိၣ်ဒ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အဟီၣ်ကဝီၤပဒိၣ်တဖၣ်မၤသကိးတၢ်လၢ ဖျၢၣ်စိမိဒီးကမျၢၢ်သဘျီအတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်လၢကဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢအပူၤဘၣ် လၢအကျိၣ်အကျၢ်ဒ်န့ၣ်လီၤ. BRAC အကိတၢ်လၢကီၢ်ဘုကလိဒီး(ရှ်) အံၤမိၢ်ပၢ်တဖၣ်ယုထီၣ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အခိၣ်ထံးလၢအဖိမုၢ်ဒီးဖိခါလၢတအိၣ်ဘၣ်ကိတဖၣ်အဂီၢ်မ့ၢ်လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ် ကူၣ်သ့အပူၤဒိၣ်ဒီးတၢ်ဒုၣ်စၢၤယံၤအယိန့ၣ်လီၤ.

မိၢ်ပၢ်မ့ၢ်ပှၤလၢအတြိဆၢတၢ်လဲလိာ်တဖၣ် : ပှၤတတၢ်အဂၤတနီၤမိၢ်ပၢ်ကမ့ၢ်ပှၤလၢအတြိဆၢတၢ်လဲ လိာ်အံၤအိၣ်န့ၣ်လီၤ. မိၢ်ပၢ်တနီၤကကွဲၣ်ဒီးဟံၣ်လုၢ်ပှၤပှၤတတၢ်ဒ်အဝဲသ့ၣ်အစိၤအသိးဒီးတအဲၣ် ဒီးလၢအဖိတဖၣ်ကလိဆိဒီးအဝဲသ့ၣ်ဖဲအအိၣ်ကိတၢ်အခါဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤဒ်အံၤတဖၣ်ကြးဘၣ်တၢ် တဲန့ၣ်ပၢ်အိၣ်ဒ်တၢ်ဂဲၤလိတဖၣ်လၢတၢ်ကတိၤတၢ်ပိၣ်သကိးဒ်လၢလၢအံၤန့ၣ်လီၤ.

မိၢ်ပၢ်လၢအသးအိၣ်န့ၣ်လီၤမၤယုၤမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်လဲလိာ်အဂီၢ် : ပှၤတတၢ်တနီၤတခါမိၢ်ပၢ်အဲၣ် ဒီးန့ၣ်လီၤမၤယုၤမၤသကိးတၢ်လၢကိတၢ်ဒိၣ်မးဖဲနမၤမ့တမ့ၢ်တဲန့ၣ်ပၢ်အဝဲသ့ၣ်လၢ ILFE အဂီၢ်အကျိၣ် အခါန့ၣ်လီၤ. မိၢ်ပၢ်တဖၣ်မ့ၢ်တညီန့ၣ်န့ၣ်လီၤမၤယုၤမၤသကိးတၢ်လၢအဖိတဖၣ်အတၢ်မၤလိမၤဒီး ဘၣ်န့ၣ်တၢ်ကြးကွဲၣ်အိၣ်ဒ်သိးကန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဒီးတူၢ်လိာ်မုၢ်ကွဲၣ်အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကတိၤစၢၤတၢ်အကျိၤအကျဲတဖၣ်

တၢ်ကတိၤစၢၤတၢ်န့ၣ်ဘၣ်ဃးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့, တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါလီၤတၢ်ဆူပုၤကမုၢ်တဖၣ်အအိၣ်, တၢ်မၤန့ၣ်တၢ်မၤစၢၤ, ဒီးမၤပုၤအဂၤရၤလီၤတၢ်ကစီၣ်လၢနဂီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မိၢ်ပၢ်ဒီးပုၤလၢအအိၣ်လၢပုၤတဝၢပူၤတဖၣ်ကဲထီၣ်ပုၤမၤစၢၤတၢ်လၢ ILFE အဂီၢ်သ့ၣ်လဲၣ်.

၁. **ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါမိၢ်ပၢ်တဖၣ်လၢကတဲဘၣ်ပုၤအဂၤတဖၣ်လၢနကီၢ်အ ILFE အဂီၢ်:** လၢမိၢ်ပၢ်တဖၣ်ကမၤစၢၤန့ၣ်လၢ ILFE အံၤအဂီၢ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ကလိၣ်ဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတမံၤဃီဒ်န့ၣ်အသိးဒ်အမ့ၢ်တၢ်ပရၢ,တၢ်ကစီၣ်, မ့တမ့ၢ် ဖိသၣ်အတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ်အဂီၢ်အကျိၤန့ၣ်လီၤ. မိၢ်ပၢ်တဖၣ်မၤတၢ်ကသ့ၣ်ဒိၣ်ဖဲအကတိၤတၢ်ဒီးမိၢ်ပၢ်လၢအတြိဆၢတၢ်လဲလိာ်ကမၤအသးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကတဲန့ၣ်ပၢ်ကီၢ်ဒီးတီၤပူၤအတၢ်အိၣ်သးအလုာ်ကလုာ်လၢအတၢ်လဲၤခီဖျိ မ့တမ့ၢ် တၢ်အဂၤတဖၣ်ဒီးဒုးန့ၣ်အီၤလၢ ILFE ဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂ့ၢ်ကတၢ်န့ၣ်လီၤ.

၂. **ပျဲမိၢ်ပၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤမၤစၢၤဖိသၣ်လၢအပူၤကွံာ်လၢတၢ်တဂံၢ်ဃုာ်အီၤလၢတီၤပူၤတဖၣ် :** တုၤမ့ၢ်မိၢ်ပၢ်တဖၣ်ထံၣ်လၢကီၢ်တူၢ်လိာ်မုာ်အဝဲသ့ၣ်လၢတီၤပူၤဒီးဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကဟဲဟ့ၣ်လီၤအသးဒီးမၤစၢၤတၢ်လၢကီၢ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်တဟဲမၤစၢၤတၢ်တခီရဲၣ်ကျဲတၢ်ဖဲးတၢ်မၤလၢမိၢ်ပၢ် မ့တမ့ၢ် ပုၤတဝၢတဖၣ်အဂီၢ်ခီဖျိကွဲမုာ်အဝဲသ့ၣ်လၢကဟဲမၤစၢၤန့ၣ်လၢတီၤပူၤတက့ၢ်. အဒိ, မိၢ်ပၢ်ဒီးပုၤတဝၢဖိတဖၣ်မၤစၢၤန့ၣ်လၢတၢ်မၤလိကျိာ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်န့ၣ်ကျဲဆူဖိသၣ်တဖၣ်အအိၣ် မ့တမ့ၢ် မၤစၢၤဖိသၣ်လၢတအိၣ်ဒီးကွံာ်ဂီၤလၢပုၤ မ့တမ့ၢ် ကွံာ်ဂီၤဟးဂီၤသ့ၣ်တဖၣ်သ့န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဖးန့ၣ်ဖိသၣ်တဖၣ်အံၤအလံာ်မ့တမ့ၢ် ဒိကန့ၣ်ဖိသၣ်ဖးန့ၣ်အလံာ်သ့န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဟ့ၣ်ကူၣ်စ့ၢ်ကိးကရူၢ်အ တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ်သ့ဒီးကဟ့ၣ်သရၣ်တဖၣ်အတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢကမၤတၢ်ဒီးဖိသၣ်တဂၤဘၣ်တဂၤစုာ်စုာ် မ့တမ့ၢ် ကရူၢ်ဆံးတဖၣ်လၢအလိၣ်ဘၣ်တၢ်ဒိကန့ၣ်အိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပကဃုအိၣ်ထီၣ်ကျဲအဂၤတဖၣ်လၢကမၤဃုာ်မိၢ်ပၢ်ဒီးပုၤတဝၢတဖၣ်လၢလံာ်ဆူညါတဘျီအပူၤန့ၣ်လီၤ.

၃. **ပျဲမိၢ်ပၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ဃုထံၣ်ဖိသၣ်တဖၣ်လၢ တအအိၣ်ကီၢ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ :** အဒိ, တချုးကီၢ်စးထီၣ်အဆၢကတီၢ်မၤဖျါလၢပုၤတဝၢတဖၣ်အဂီၢ်ဒီးဖဲပုၤတဝၢဖိဒ်ဖိသၣ်တဖၣ်ဟဲဆူဖျါအခါကွဲးန့ၣ်လီၤအမံၤဆူကီၢ်အစရီၢ်အပူၤအသိးန့ၣ်လီၤ. ပုၤကူၣ်လဲၤမၤကၤလၢဟီၣ်ကဝီၤပူၤကအဲၣ်ဒီးဟ့ၣ်လီၤတၢ်ဟ့ၣ်ဆံးဖိတဖၣ်လၢအဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤလၢတၢ်ထီထီၣ်အတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်ဒီးမိၢ်ပၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်အိၣ်လီၤဆီဆူဖိသၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ရဲၣ်ကျဲၤစၢၤတၢ်လိာ်ကွဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢဒီးတၢ်ဂဲၤကလံာ်တဖၣ်တၢ်ပၤ

န့ၣ်ယုာ်အီၤသ့စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤခဲလၢာ်န့ၣ်တၢ်ကဘၣ်ပညိၣ်လၢဖိသၣ်ကိးဂၤဒီးမၤလိန့ၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢအတီၤပတီၢ်အိၣ်ဒီးကျဲလၢကိးဒီးပှၤတတၢ်တဖၣ်မၤသကိးတၢ်သ့လၢတၢ်ဒူးကူၣ်သ့ထီၣ်ဖိသၣ်ခဲလၢာ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကိတၢ်ဖျါၣ်လၢအအိၣ်လၢကူၣ်ထံၣ်မၤလၢအကီၢ်န့ၣ်ကိးအံၤမၤဖျါဒီးဆါတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်လိာ်ကွဲၤဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ခိၣ်ဖးတဖၣ်အယိဖိသၣ်အါဂၤဟဲဒီးအဲၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤကိးန့ၣ်လီၤ. ဖိသၣ်အနီၢ်ဂံၢ်အါတလၢကွံာ်လၢကိးအံၤအဂီၢ်ဒီးကိးအံၤဘၣ်သ့ထီၣ်တၢ်သ့ထီၣ်အသိၣ်သိးဖိသၣ်ကိးဂၤကန့ၣ်လီၤဘၣ်ကိးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. နကမၤန့ၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်ဆိကမးအါထီၣ်လၢကထုးန့ၣ်ဖိသၣ်တဖၣ်ဒီးသိးကဟဲန့ၣ်လီၤကိးအဂီၢ်လၢလံာ်အံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

၄. **ဒူးစဲဘူးပှၤပၤဆုၤကိးအကမံးတံာ်ဒီး ILFE :** ကိကမံးတံာ် မ့တမ့ၢ် ပှၤပၤဆုၤကိးအကမံးတံာ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်ကျဲလၢတၢ်ဒူးအိၣ်ထီၣ်ကိးဒီးမိၢ်ပၢ်အတၢ်ရၢလိာ်မုာ်လိာ်လၢဆၢကတီၢ်ဖးယံာ်ဖးထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤကမၤစၢၤကိးလၢတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးဒီးတၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်ကိးအသူးအသ့ဒီးတၢ်နီၤပၢ်အါထီၣ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤအဂ့ၢ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သဝီတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အကမံးတံာ်

လၢဘီးလိးခွံစတၢ်(နီ) Balochistan လၢအအိၣ်လၢကိးဖးကူးစတၢ်အပူၤပှၤတတၢ်ဒူးအိၣ်ထီၣ် နူသဝီပိာ်မုာ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အကမံးတံာ်န့ၣ်လီၤ. နူသဝီပိာ်မုာ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အကမံးတံာ်အံၤခဲအံၤအိၣ်အဖု ၁၀၀၀ လံန့ၣ်လီၤ. နူသဝီပိာ်မုာ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အကမံးတံာ်ကရၢတဖုန့ၣ်ပှၤအနီၣ်ဂံၢ်အိၣ် ၅ ဂၤဒီးကရၢအံၤတၢ်ဟံးန့ၣ်အဒိအတဲာ်လၢပိာ်ခွါတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အကမံးတံာ်ကရၢအအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ကိးဖးကူးစတၢ်အလုာ်လၢတၢ်ဆဲးတၢ်လၢန့ၣ်ကိးဒိမးလၢပိာ်မုာ်ဒီးပိာ်ခွါကမၤယုာ်မၤသကိးတၢ်လၢကရၢတဖျါၣ်ယိအပူၤန့ၣ်လီၤ. သန့က့ၢ်ပိာ်မုာ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အကမံးတံာ်တဖၣ်မၤနၢၤတၢ်န့ၣ်ဂ့ၤန့ၣ်ဒီးပိာ်ခွါတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အကမံးတံာ်ကရၢတဖၣ်လီၤ.

လၢတၢ်ကသုၣ်ညါအါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအဂီၢ်ကွၢ်ဆူ

<http://www.worldbank.org> and search for "Balochistan."

၅. **တၢ်လဲၤဟးအိၣ်သကိးဟံၣ်ဃီတဖၣ် :** တၢ်ဆဲးကျၢဒီးဟံၣ်ဖိယိဖိလၢအဖိအလံၤတအိၣ်ကိးဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤလၢအညိတခါဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ကျဲလၢပကဟ့ၣ်လီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ဃး ILFE ဆူအဝဲသ့ၣ်အအိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ကိးဘၣ်မၤပှၤတဂၤလၢအတပၣ်ယုာ်လၢပှၤဂၤအကျါလၢအပူၤကွံာ်အံၤမ့ၢ်ပှၤလၢကွံာ်ဂီၤတဂ့ၤဒီးတလၢတပျဲၤမ့တမ့ၢ်ကလုာ်န့ၣ်ဆဲးဖိတဂၤကလဲၤဆူအဝဲသ့ၣ်အသိးအကျါန့ၣ်လီၤ. တၢ်ထံၣ်လိာ်အိၣ်သကိးဒီးပှၤဒီးန့ၣ်တဖၣ်လၢအကရၢမ့တမ့ၢ်တဂၤဘၣ်တဂၤအဖိခိၣ်န့ၣ်တၢ်ကဘၣ်တဲာ်ပၢ်အဝဲသ့ၣ်လၢကိးအကျါအကျဲလၢအစူးကါ ILFE အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဒိၣ် ၂.၃ ပှၤတဝါဒီးတၢ်မၤလိမိၢ်ပှၢ်

ပှၤတဝါလၢတီၤပှၤ

မိၢ်ပၢ်ဒီးပှၤတဝါတဖၣ်အတၢ်ဟ့ၣ်လီၤအသးတဖၣ်မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်လၢ ILFE အတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤစၢၤလၢဘူၣ်စ့ၤမ့တမ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤမၤစၢၤကလိာ်တဖၣ်မ့ၢ်ကျဲအဂီၢ်အကျၢၤတဘိလၢတၢ်ဆိၣ်ထွဲဖိသၣ်အတၢ်မၤလိန့ၣ်တၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ, ကရၢလၢအအိၣ်လၢပှၤတဝါပှၤတဖၣ်, မိၢ်ပၢ်ဒီးသရၣ်အတၢ်ကရၢကရိဒီးပှၤပၤဆှၢ်အကမံးတံာ်တဖၣ်ညိန့ၣ်လီၤမၤစၢၤကိုလၢတၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်ကိုအတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ပီးတၢ်လိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်လီၤဆိဒၣ်တၢ်တၢ်လီၤဒီးကိုလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ကိတၢ်ခဲလၢကဒိသးဖိသၣ်လၢအိၣ်ဒီးက့ၢ်ဂီၤတလၢတပှဲၤဒီးဟးဂီၤတဖၣ်ကန့ၣ်လီၤဘၣ်ကိုအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ, ကိုအဲၤတြီမ့ၢ်အိၣ်ဒီးယီၤအသ့ၤန့ၣ်တၢ်ကဘၣ်ဘျီထီၣ်တၢ်တဖၣ်ဒ်သိးပှၤလၢအအိၣ်ဒီးက့ၢ်ဂီၤတလၢတပှဲၤဒီးဟးဂီၤတဖၣ်လဲၤန့ၣ်လီၤဆူကိုကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢထံကီၢ်အါဘျီအပူၤတၢ်ကရၢကရိလၢအအိၣ်လၢပှၤတဝါပှၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဒီးကိုလၢတၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်ထံအိၣ်ဒီးတၢ်ကဆဲးကဆိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဘျီလီၤဆိတၢ်ဟးလီၤလၢပိာ်မုာ်ပိာ်ခွါအဂီၢ်မ့ၢ်တအိၣ်အဲၤသ့ၣ်ကဘျီထီၣ်န့ၣ်တၢ်ဟးလီၤလၢပိာ်မုာ်ဒီးပိာ်ခွါအဂီၢ်လီၤလီၤဆိဆိန့ၣ်လီၤ.

လၢကီၢ်မလၣ်ဝံၣ်န့ၣ်မိၢ်ပၢ်တဖၣ်သ့ၣ်ညါဝဲလၢသရၣ်တဖၣ်ကဟံာ်သိၣ်လိပီးလိလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲတဖၣ်အလီၢ်လၢတၢ်ပူၤဖျဲးတအိၣ်အယီၤအဲၤသ့ၣ်ပှၤန့ၣ်သရၣ်ဝဲတြီဖးဒိၣ်တဖၣ်လၢအတီၤဒးတဖၣ်အဂီၢ်ဒီးသရၣ်ကိုခိၣ်အရူအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. မိၢ်ပၢ်လၢအအိၣ်လၢပှၤတဝါပှၤတဖၣ်ဒီးပှၤတဝါအဂၤအန့ၣ်ခံဆဲးလၢကီၢ်ရၣ်တဘျီယီၤအပူၤန့ၣ်စးထီၣ်ဟ့ၣ်လီၤတလၢဖးဒိၣ်တဖၣ်, ခိၣ်ဖံးရးဘးတဖၣ်, ဒီးတၢ်ပီးတၢ်လိအဂ့ၤအဂၤဒ်သိးကမၤအိၣ်ထီၣ်တၢ်သိၣ်လိအပီးအလိတဖၣ်လၢကစူးကါဝဲလၢဖိသၣ်အတၢ်ဖးလံာ်ကွဲးလံာ်ဒီးတၢ်ဂံၢ်တၢ်ဒုးတဖၣ်အဂီၢ်လၢတီၤပှၤန့ၣ်လီၤ. သရၣ်တဂၤအတၢ်ဟံာ်သ့ၣ်ဟံးသးမ့ၢ်အိၣ်လၢတၢ်လဲၤခီဖျိအပူၤဘၣ်သးမိၢ်ပၢ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢကိုအံၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအမၤဂ့ၤထီၣ်ဖိသၣ်အတၢ်မၤနၢၤလၢကိုပှၤန့ၣ်လီၤ.

Miske SJ. (2003) Proud Pioneers: Improving Teaching and Learning in Malawi through Continuous Assessment. Washington, DC: American Institutes for Research.

လၢကီၢ်ဖံးလံးဖံး(စ်)အပူၤပုၤကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တၢ်ကတိၤဖျါထီၣ်ဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်ကျဲးစးမၤတၢ်ဆူၣ်ဆူၣ်ဒ်သိးမိၢ်ပၢ်တဖၣ်ကတူၢ်ဘၣ်ဝဲလၢအဘၣ်ဃးဒီးကိၣ်ဒီးဖိသ့တဖၣ်ကတူၢ်ဘၣ်လၢအဘၣ်ဃးဒီးအပုၤတၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မိၢ်ပၢ်တဖၣ်မၤစၢၤကိၣ်လၢတၢ်ဘျီထီၣ်လံာ်ရိၣ်ဒီး UNICEF မၤစၢၤလီၤလံာ်လၢအကယၤန့ၣ်လီၤ. သရၣ်ဒီးကိၣ်ဖိတဖၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သိၣ်လိပီးလိလၢအကစၢ်ဒၣ်ဝဲဒီးကမုၢ်သဘျီကရၢတဖၣ်ဟ့ၣ်လီၤစ့ၢ်ကိးတၢ်သိၣ်လိပီးလိတဖၣ်ဆူတၢ်လီၤအံၤအါမးန့ၣ်လီၤ. ကိၣ်ဖိစ့ၢ်ကိးမၤစၢၤကိၣ်လၢတၢ်ဘျီလီၤဆ့ၣ်နီၤဒီးတၢ်လီၤလၢတၢ်ကဟံၣ်ထီၣ်လံာ်လဲၤအလီၤလၢလံာ်ရိၣ်ဒီးတဖျါအံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

Feny de los Angeles-Bautista with Marissa J. Pascual, Marjorie S. Javier, Lillian Mercado-Carreon and Cristin H. Abad. (2001). Reinventing Philippine Education: Building Schools Filipino Children Deserve. The Ford Foundation, Manila .

ဒ်ပစံးတၢ်လံာ်လၢလံာ်လၢအပူၤကွၢ်တဆၢအပူၤအသိးကျဲးတဘျီလၢမိၢ်ပၢ်ကန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်အဂီၢ်မ့ၢ်တၢ်ကွၢ်မ့ၢ်ကိၣ်ဖိအမိၢ်ဒီးအပၢ်တဖၣ်လၢတီၤဒီးအပူၤန့ၣ်လီၤ. ကျဲးအိၣ်အါဘိလၢမိၢ်ပၢ်, ပုၤတၢ်တဖၣ်ဖုဒီးပုၤကွၢ်ဖိသ့တဖၣ်ကန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢဖိသ့အတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ်ဒ် ILFE အန့ဆၢၣ်အသိးလၢတီၤပူၤန့ၣ်လီၤ. အအံၤမ့ၢ်တၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်တနီၤန့ၣ်လီၤ.

- ◆ မိၢ်ပၢ်မ့တမ့ၢ်ဟံၣ်ဖိယိဖိအဂၤလၢကဟဲဟ့ၣ်လီၤအသးလၢကမၤစၢၤသရၣ်လၢတီၤပူၤအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဖးစၢၤဖိသ့အလံာ် မ့တမ့ၢ် ကတဲာ်ကတီၤတၢ်မၤလိအပီးအလီတဖၣ်ဒီးမၤစၢၤတၢ်မၤအါထီၣ်တၢ်မၤလိမိၢ်ပၢ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်လိာ်ခိၣ်လိာ်ကွဲး, တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤ မ့တမ့ၢ် ကရၢကရိတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလီၤဆိလၢဘျီဒီးပွဲၤမိၢ်အဂီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ◆ မိၢ်ပၢ်ကဲပုၤတမ့ၢ်လၢအဟဲကတီၤလီၤတၢ်ဘၣ်ဃးအတၢ်ဖံးတၢ်မၤဒီးဟီၣ်ခိၣ်အတၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢတီၤပူၤသ့န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်စံးကတီၤဘၣ်ဃးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဟ့ၣ်မၤစၢၤပုၤလၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤအပူၤဒ်လဲၣ်အဂ့ၢ်သ့န့ၣ်လီၤ. မိၢ်ပၢ်လၢတသ့ကွဲးသ့ဖးတဖၣ်ကတီၤဘၣ်ဃးပုၤတၢ်တဖၣ်အတၢ်စံၣ်စိၤတဲစိၤ, တဲတၢ်ယဲၤလၢပျၢၤတဖၣ် မ့တမ့ၢ် ဒုးနဲၣ်တၢ်ထ့တၢ်ထါတၢ်လၢပျၢၤတဖၣ်ဒ်လဲၣ်သ့န့ၣ်လီၤ.
- ◆ အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ထီၣ်မိၢ်ပၢ်သရၣ်သမၤတဖၣ်အတၢ်အိၣ်ဖိၣ်အပူၤဒီးကိၣ်အတၢ်အိၣ်ဖိၣ်အဂၤဒ်သိးကသ့ၣ်ညါအါထီၣ်တၢ်ဒီးထီၣ်စ့ၢ်ကိးတီၤပူၤအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလီၤဆိတဘျီတဘျီတဖၣ်သ့န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဘျီတဘျီအံၤတဖၣ်အပူၤအဝဲသ့ၣ်ကထံၣ်အဖိအလံာ်, အသရၣ်သမၤတဖၣ်ဒီးမၤလိဘၣ်ဃးကိၣ်တၢ်မၤလိမိၢ်ပၢ်ဒီးကန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်အပူၤဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

- ◆ မိၢ်ပၢ်မၤစၢၤတၢ်ပီးတၢ်လီၤလၢအလိၣ်တဖၣ်ဆူကိမ့တမ့ၢ်မၤစၢၤလၢတၢ်ယုၤစၢၤဘူၣ်စ့ၤလၢအလိၣ်လၢကိၣ်ဒီးတၢ်ပူၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ◆ ကိၣ်ဖိမိၢ်ပၢ်ကလဲၤထံၣ်စ့ၢ်ကိးမိၢ်ပၢ်လၢအဖိအလံၤတအိၣ်ဒံးကိၣ်တဖၣ် မ့တမ့ၢ် အဖိအလံၤတဖၣ်လၢအဆိကမိၣ်လၢကဟးထီၣ်ကိၣ်ဒီးဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါအီၤလၢကမၤကတၢ်က့ၤအတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ◆ မိၢ်ပၢ်ကန့ၣ်လီၤတိၤစၢၤမၤစၢၤတၢ်လၢတၢ်ဟံၣ်ဖိသၣ်တဖၣ်လၢကိၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ်ကွၢ်ဖိသၣ်အလီၢ်လၢအပူၤဖျဲးဒီးကဆ့ကဆိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ◆ မိၢ်ပၢ်မၤစၢၤတၢ်လၢတၢ်အိးထီၣ်ကိၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤသ့စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်အိးထီၣ်ကိၣ်အနံၤန့ၣ်မိၢ်ပၢ်, ပှၤလၢအအိၣ်လၢပှၤတတၢ်ပူၤဒီးပဒိၣ်ပပှၤတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ကွၢ်မုၢ်အီၤဆူကိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤလၢအဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဖိသၣ်ကိးဂၤဒဲးအတၢ်ဖံးတၢ်မၤဒီးတၢ်သိၣ်လိၤပီးလိၤအသီတဖၣ်, တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်သရၣ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အသီလၢတၢ်သမံသမိးဒီးတၢ်သိၣ်လိၤဒီးဖိသၣ်လၢအိၣ်ဒီးအတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်အပတီၢ်ဒီးအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လီၤဆီလိာ်အသးခဲလၢာ်အတၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်ကဘၣ်တၢ်ကျးလီၤအီၤလၢကိၣ်ပူၤဒ်သိးပှၤကိးဂၤကထံၣ်ဘၣ်အီၤအဂီၢ်သ့န့ၣ်လီၤ.
- ◆ မိၢ်ပၢ်ဒီးပှၤတတၢ်တဖၣ်ကမၤစၢၤသရၣ်လၢကသမံသမိးကွၢ်အဖိတဖၣ်အတၢ်မၤလိၣ်န့ၣ်တၢ်အပူၤအဂီၢ်သ့စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. အဒိ, အဝဲသ့ၣ်ဟ့ၣ်အဖိတဖၣ်အဟံၣ်တၢ်မၤအမးသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.
- ◆ ပှၤလၢအဖျါထီၣ်ကိၣ်ဒီးမိၢ်ပၢ်လၢအဟ့ၣ်လီၤအသးလ့ၤတၢ်လ့ၤတီၤဒီးပှၤလၢအဖျါဖျါဖိမိၤတဖၣ်တၢ်ကဟံၣ်အီၤဒ်တၢ်အဒိလၢအဂ့ၤတမံၤအသိးလၢကိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကွၢ်မုၢ်ပှၤလၢအဖျါဖျါဖိမိၤဒီးမိၢ်ပၢ်လၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤဂ့ၤတဖၣ်ဟဲကတိၤတၢ်တနံၣ်တဘျီဘၣ်ဃးအတၢ်ဖံးတၢ်မၤအဂ့ၢ်ကိးနံၣ်ဒဲးတက့ၢ်. ကွၢ်မုၢ်ပိာ်မုၢ်ပိာ်ခွါကဟဲကတိၤတၢ်ပိာ်သကိးတၢ်လၢအတၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်အဂ့ၢ်အကျါဒီးပိာ်မုၢ်ဖိဒီးပိာ်ခွါဖိတဖၣ်ကကတဲာ်ကတိၤအသးဒ်သိးကမၤတၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်န့ၣ်ဒ်လဲၣ်အဂီၢ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

ပိာ်မုာ်မူဒါအဒိအတၢ်တဖၣ်

ကိုလၢသရၣ်အပိာ်မုာ်တအိၣ်သနၢ်က့ၢ်ပိာ်မုာ်လၢအအိၣ်လၢပှၤတတၢ်အပူၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဒ်တၢ်အဒိအသိးသ့န့ၣ်လီၤ. မိာ်ပာ် မ့တမ့ၢ် ကိုဖိဘူးတၢ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဘျီတၢ်ဘါ, ပှၤလၢအတုတၢ်ဂီၤသ့, ပှၤလိာ်ကွဲဖိ မ့တမ့ၢ် ပှၤလၢအမၤတၢ်လၢထံၣ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်ညီန့ၢ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢကို မ့တမ့ၢ် တီၤပူၤလၢကျဲးစးဟ့ၣ်တၢ်အဒိလၢအဂ့ၤလၢပိာ်မုာ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပိာ်မုာ်လၢအအိၣ်လၢဟံၣ်ကဝီၤပူၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်အံၤမ့ၢ်အိၣ်န့ၣ်ပျဲအဝဲသ့ၣ်ဟဲတဘျုးဘျီဖဲတၢ်မၤလိန့ၣ်အကတီၢ်တက့ၢ်. မၤအဝဲသ့ၣ်တဲဖျါထီၣ်ပိာ်မုာ်ပိာ်ခွါအတၢ်ဖဲတၢ်မၤဒီးပိာ်မုာ်ပိာ်ခွါအတၢ်ဖဲတၢ်မၤအန့ၣ်အဆၢအံၤမၤဘၣ်ဒီးဒီးမၤနၤတၢ်လၢအသးသမူအဂီၢ်ဒ်လဲၣ်အဂ့ၢ်တက့ၢ်. ပိာ်မုာ်အဒိတဖၣ်လၢန့ၣ်မုာ်အီၤဆူကိုတဖၣ်အံၤစံးကတိၤလီၤတၢ်လၢတၢ်မဲာ်ညါဒူးန့ၣ်လီၤတၢ်လၢအမၤဝဲတဖၣ်ဆူပှၤကိုဖိအအိၣ်ဒီးကတိၤတၢ်လၢပှၤကိုဖိတဂၤဘၣ်တဂၤသ့စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

ယုထၢဖိသၣ်မုာ်လၢအဖျါထီၣ်ယုတီၤမ့တမ့ၢ်တဆံတီၤတဖၣ်ဒီးသရၣ်မုာ်ဖိတဖၣ်လၢကလဲၤဟးဆူကိုလၢအအိၣ်လၢခိခိၣ်ပှၤလၢကျါတဖၣ်ဖဲတၢ်လီၤလၢပိာ်မုာ်တဖၣ်ညီန့ၢ်ဟးထီၣ်ကိုဆိအလီၢ်တက့ၢ်. ပိာ်မုာ်ဖိသၣ်ခဲလၢာ်ကြးထံၣ်လိာ်သကိးအသးဒီးကတိၤသကိးတၢ်အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်မၤတၢ်မနုၤဒ်သိးအိၣ်ကိုကဖျါဂ့ၤဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လဲၣ်. ပျဲသရၣ်မုာ်ဒီးပိာ်မုာ်ဖိလၢအအိၣ်ထီၣ်တၢ်လံာ်တဖၣ်ထံၣ်လိာ်အိၣ်သကိးလိာ်အသးဒီးပိာ်မုာ်ဖိတဖၣ်လၢအအိၣ်လၢခိခိၣ်ပှၤလၢကျါအကိုအံၤဒီးအမိာ်အပာ်ဒီးကတိၤတၢ်ပိာ်သကိးကျဲလၢကမၤစၢၤပိာ်မုာ်တဖၣ်ဒ်သိးကအိၣ်ကိုတုၤအကတၢ်အဂီၢ်တက့ၢ်.

The Gender-Fair Teacher (2003) UNICEF/Eritrea

တီၤပူၤဒီးပှၤတတၢ်

ကွဲမုာ်ဘၣ်မိာ်ပာ်ဒီးပှၤလၢအအိၣ်လၢပှၤတတၢ်ပူၤတဖၣ်ဟဲဟးအိၣ်သကိး ILFE အကိုတက့ၢ်. တၢ်မၤလိမိာ်ပှၤလၢအဂ့ၤန့ၣ်ကဟ့ၣ်အခွဲးလၢဖိသၣ်မၤလိန့ၢ်တၢ်လၢအဘၣ်ထွဲဘၣ်ဃးဒီးပှၤတတၢ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ,

- ◆ ဖိသၣ်ကယုထံၣ်တၢ်ကွဲးတဆၢ မ့တမ့ၢ် ဟံးန့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအဟံၣ် မ့တမ့ၢ် အပှၤတတၢ်ပူၤလၢအဘၣ်ထွဲဘၣ်ဃးလိာ်အသးလၢအတၢ်မၤလိဒ်လၢကိုအသိးန့ၣ်လီၤ.
- ◆ ဖိသၣ်ကသံကွၢ်အမိာ်အပာ် မ့တမ့ၢ် ဖဲဖုတဖၣ်ဘၣ်ဃးဒီးဖဲအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဒ်ဖိသၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

- ◆ အဝဲသ့ၣ်ကယုထံၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိဒီးတၢ်ပီးတၢ်လီၤအဂၢၤတဖၣ်လၢအဘၣ်ထွဲဘၣ်ယးလိာ်အသးဒီးအတၢ်မၤလိအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ◆ အဝဲသ့ၣ်ကဟဲစိာ်တၢ်ပီးတၢ်လီၤအမ့ၢ်စးခိတီၣ်လၢသရၣ်တဖၣ်စူးကါဝဲလၢကမၤတၢ်သိၣ်လိဒီးတၢ်မၤလိအပီးအလိတဖၣ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.
- ◆ ဖိသၣ်ဟဲန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ဆီလီၤကျဲၤလီၤကဒါက့ၤတီၤပူၤမ့တမ့ၢ်တၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်လိာ်ကွဲၤပျီၤသိးအဝဲသ့ၣ်ကရူၤလိာ်ဘၣ်အသးတဂၤဒီးတဂၤလီၤဆီၣ်တၢ်ရူၤလိာ်ဒီးဖိသၣ်လၢက့ၢ်ဂီၤတလၢတပွဲၤဒီးဟးဂီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လိာ်ကွဲၤပျီၤကမ့ၢ်တၢ်ပူၤဖျဲးအလီၢ်လၢဖိသၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ဒီးပိာ်မုၢ်ပိာ်ခွါကန့ၣ်လီၤဝဲၤသကိးဘၣ်လၢတၢ်လိာ်ကွဲၤပျီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်ကွဲၤအပျီၤအံၤကဟ့ၣ်အါထီၣ်တီၤပူၤအတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.^၃
- ◆ ဖိသၣ်ကတုအပူၤတဝါအဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤဒီးမၤစၢၤက့ၤတၢ်ယုထံၣ်ဖိသၣ်လၢတထီၣ်ကွဲၤဒီးကြးအိၣ်ကွဲၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ◆ ဖိသၣ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢပူၤတဝါတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်အပူၤသ့န့ၣ်လီၤ. လၢ CHILD တၢ်တီၢ်ကျဲၤလၢကီၢ်ကီၢ်တဲၣ်အပူၤဖိသၣ်တဖၣ်လဲၤမၤကဆဲကဆိစၢၤပူၤသးပုၤလၢအအိၣ်ထဲတဂၤအဟံၣ်အယီၤခဲအံၤခဲအံၤန့ၣ်လီၤ. ဝဲအဝဲသ့ၣ်မၤကဆိစၢၤတၢ်ဝံၤန့ၣ်အိၣ်သကိးအိၣ်သကိးတၢ်လၢပူၤသးပုၤတဖၣ်အံၤဒီးပူၤသးပုၤတဖၣ်တဲဘၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢပူၤတဝါအတၢ်စံၣ်စီၤတဲစီၤဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. သးန့ၣ်မ့ၢ်လီၤဆီလိာ်အသးထဲလဲၣ်သန့က့ၤပုၤကိးဂၤဒီးဒုးဘူးထီၣ်တၢ်ရူၤလိာ်မုၢ်လိာ်တဂၤဘၣ်တဂၤဒီးတၢ်အံးထွဲမၤစၢၤလိာ်သးဂ့ၤထီၣ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. အါန့ၢ်အန့ၢ်ဖိသၣ်တဖၣ်မၤကဆဲကဆိကျဲလၢပူၤတဝါအပူၤတဖၣ်ဒ်သိးတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးသတူၢ်ကလၢသုတကဲထီၣ်တဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.^၄

³ UNICEF. Children as Community Researchers. <http://www.unicef.org/teachers>

⁴ လၢနကဒီးန့ၢ်အါထီၣ်တၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်ဘၣ်ယးဖိသၣ်အတၢ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်န့ၣ်ကွၢ်ဆူ
<http://www.inmu.mahidol.ac.th/CHILD>

တၢ်ပူၤအတၢ်ဟူးတၢ်ဂၤဘၣ်ဃးပှၤတဝၢတဖၣ် : ကျဲအဂၤအိၣ်ဒီးလၢဖိသၣ်တဖၣ်မၤလိၣ်န့ၣ်တၢ်ဒီးနီၤလီၤဟ့ၣ်သကိးတၢ်လၢအပှၤတဝၢပူၤန့ၣ်လီၤ. အဒိ, လၢကီၢ်ကိၣ်တဲာ်ကလံၤစိးအပူၤပှၤဖိသၣ်ယဲာ်တၢ်ကိၣ်ဖိအိၣ်တကရူၢ်လၢအမၤလိၣ်ဘၣ်ဃးခိၣ်ယၤဝးတရံးအဂ့ၢ်အကျိၤတဖၣ်လၢအပှၤတဝၢအပူၤလၢလံာ်စဲအ့ၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မၤနီၣ်မၤယါတၢ်ပနီၣ်လၢသ့ၣ်ပှၤဟးဂီၤအဂ့ၢ်အကျိၤဝံၤဟးသံကွၢ်ပှၤလၢအအိၣ်လၢပှၤတဝၢပူၤတဖၣ်ဘၣ်ဃးသ့ၣ်ပှၤအတၢ်စံာ်စိၤတဲာ်စိၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကျဲးစးယုၤကျဲးဒီးကတိၤတၢ်ပိၣ်သကိးစ့ၢ်ကိးတၢ်ဒီးပှၤတဝၢတဖၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်လီၤဖျးလီၤသ့ၣ်အသီတဖၣ်လၢအပှၤတဝၢအပူၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲနံၣ်ကတၢၢ်န့ၣ်ပှၤကိၣ်ဖိတဖၣ်အံၤဒုးန့ၣ်တၢ်မၤလိၣ်လၢအမၤလိၣ်န့ၣ်လၢအပှၤတဝၢအအိၣ်အံၤဆူအမိၢ်အပၢ်ခဲလၢာ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. မိၢ်ပၢ်တဖၣ်အံၤမၤလိၣ်န့ၣ်ပှၤတဝၢအဂ့ၢ်အကျိၤတဖၣ်လၢအဖိတဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အသ့ၣ်မုၢ်သးခုၤလၢအဖိတဖၣ်အတၢ်မၤလိၣ်န့ၣ်တၢ်ဒီးတၢ်ဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်အတၢ်မၤလိၣ်အကျဲအကပူၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ထဲန့ၣ်တဘျီမိၢ်ပၢ်ဒီးပှၤကိၣ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးယုၤကျဲလၢတၢ်ကမၤဘၣ်လိာ်က့ၤခိၣ်ယၤဝးတရံးအတၢ်ဂ့ၢ်ကိၣ်အံၤဒဲလဲၣ်လၢအပှၤတဝၢအပူၤန့ၣ်လီၤ.

ကိၣ်ဖိအတၢ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်အပူၤ : ပှၤကိၣ်ဖိတဖၣ်ဒီးသိးကပလၢာ်ဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လဲၣ်ထီၣ်အဂီၢ်ဟဲထီၣ်ကိၣ်ဒီးထီၣ်စ့ၢ်ကိးမိၢ်ပၢ်, ပှၤတဝၢဒီးထံဖိကိၢ်ဖိအတၢ်အိၣ်ဖိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. နကတဲာ်ကတိၤပၢ်ပှၤကိၣ်ဖိတဖၣ်လၢကထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်တဖၣ်အံၤအဆၢကတိၤဖဲလဲၣ်ဒီးဒဲလဲၣ်တချုးတၢ်အိၣ်ဖိၣ်အဆၢကတိၤအခါသ့န့ၣ်လီၤ. ပှၤကိၣ်ဖိကတဲာ်ကတိၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂၤ, တၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအမၤဝဲလၢတၢ်ပူၤဒီးဒုးန့ၣ်ဝဲလၢကိၣ်မၤမူးမၤပွဲတဘျီတဘျီ, မ့တမ့ၢ်ဖိသၣ်တဖၣ်ဒုးန့ၣ်တၢ်ဒီးတၢ်တဲာ်, တၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢဒီးတၢ်ရူးထါမ့တမ့ၢ်ဒုးန့ၣ်တၢ်လၢအမၤလိၣ်ဝဲလၢတၢ်ပူၤတဖၣ်လၢမူးအံၤအပူၤသ့န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤကမၤဂ့ၢ်ထီၣ်ကိၣ်ဒီးမိၢ်ပၢ်အတၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျိးလိာ်အသးဒီးမၤစၢၤဖိတဖၣ်လၢကထံၣ်တၢ်လၢအမၤလိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်ကတဲာ်ကတိၤတၢ်အိၣ်ဖိၣ်လၢတၢ်ကဒုးန့ၣ်ဖိသၣ်အတဖၣ်အတၢ်ဖံးတၢ်မၤဆူမိၢ်ပၢ်အအိၣ်န့ၣ်နကဘၣ်ဆိကမိၣ်ထံတၢ်ကမၤအီၤလၢကျိာ်မနုၤမ့တမ့ၢ်ကျိာ်လၢတၢ်ကစူးအီၤလၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်အံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤကိၣ်ဖိဒီးကိၣ်သရၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ဆၢတဲာ်လၢကကတိၤတၢ်ဒီးမိၢ်ပၢ်ပှၤလၢတကတိၤကျိာ်တကျိာ်ယိတဖၣ်ဒဲလဲၣ်မ့တမ့ၢ်ပှၤလၢအနၢ်တအၢတဖၣ်ဒဲလဲၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

အဆၢဒိၣ် ၂.၄
ပမၤလိတၢ်လံာ်တၢ်မနုၤတဖၣ်လဲၣ်

လံာ်တဘျီအံၤဟ့ၣ်န့ၣ်တၢ်ကူၣ်တၢ်ဖးအကလုာ်ကလုာ်လၢနကမၤသကိးတၢ်လၢဟံၣ်ဖိဃီဖိဒီးပှၤတဝၢတဖၣ်အဂီၢ်လၢ ILFE တီၤပူၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. နမၤလၢပှဲၤတၢ်ဂဲၤလိလၢလံာ်တဖၣ်အံၤသ့ဒါ.

- ၁. ကွဲးရဲၣ်လီၤ ILFE အသရၣ်တဖၣ်အမူအဒါလၢအဘၣ်ထွဲဘၣ်ယးလိာ်အသးဒီးပှၤတဝၢတဖၣ်တက့ၢ်.
- ၂. နကစံးဘၣ်တဲဘၣ်မိၢ်ပာ်တဖၣ်လၢအဖိအလံာ်မၤလိန့ၣ်တၢ်အဂီၢ်လၢကျဲၣ်လဲၣ်.
- ၃. ကွဲးရဲၣ်လီၤကျဲၣ်ခံၣ်တၢ်မိၢ်ပာ်တဖၣ်မၤစၢၤန့ၣ်လၢကယုထံၣ်စၢၤဖိသၣ်လၢတအိၣ်ကိတဖၣ်ဒ်သိးကအိၣ်က့ၤကိအဂီၢ်သ့လၢကျဲၣ်လဲၣ် : (က) လၢကိပူၤ, ဒီး (ခ) လၢကိအချၢ.
- ၄. ယၤထီၣ်ကျဲတဘျီဘိလၢပှၤတဝၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢတီၤပူၤသ့အဂီၢ်တက့ၢ်.
- ၅. ယၤထီၣ်ကျဲတဘျီဘိလၢပှၤကိဖိတဖၣ်ကန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်သ့လၢပှၤတဝၢအပူၤမ့တမ့ၢ်တၢ်စူးကါတၢ်ပိးတၢ်လိလၢဟံၣ်ဒီးပှၤတဝၢအပူၤတဖၣ်သ့ၣ်လဲၣ်တက့ၢ်.

ပှၤတဝၢအတၢ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်မးလၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် ILFE အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကျဲအိၣ်အါဘိဒ်သိးနကတဲာ်ကတီၤပှၤကိဖိတဖၣ်လၢကမၤလိတၢ်လၢအပှၤတဝၢအပူၤဒီးအဟီၣ်ကဝီၤခိၣ်ယၤဝးတရံးအပူၤန့ၣ်လီၤ. ကျဲအိၣ်စ့ၢ်ကိးတဘျီဘိလၢသရၣ်တဖၣ်ကမၤတၢ်ဒီးမိၢ်ပာ်မ့တမ့ၢ် ပှၤကွၢ်ဖိသၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါအဝဲသ့ၣ်လၢ ILFE အဂီၢ်ဒီးဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါအဝဲသ့ၣ်ဒ်သိးကတဲာ်လၢကိအဂီၢ်ဆူပှၤတဝၢအပူၤန့ၣ်လီၤ. လံာ်အံၤဟံၣ်ဖျါန့ၣ်န့ၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်အါမံၤလၢနဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ခဲအံၤသံကွၢ်လီၤနသးလၢ, “ဒ်သိးယကစးထီၣ်မၤသကိးတၢ်ဘူးဒိၣ်ထီၣ်ဒီးယပှၤကိဖိအဟံၣ်ဖိဃီဖိဒီးယပှၤတဝၢတဖၣ်အဂီၢ်ယမၤတၢ်မနုၤသ့လဲၣ်.” ဟ့ၣ်ထီၣ်နတၢ်ပညိၣ်သၢထံၣ်ဒီးထီၣ်သတြီၤကတီၤတၢ်ပိၣ်သကိးအီၤလၢနပှၤမၤသကိးတၢ်ဖိ, နပှၤကိဖိဒီးအဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ်တက့ၢ်. တနွံ မ့တမ့ၢ် ခံနွံဝံၤအလီၢ်ခံထီၣ်သတြီၤနတၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်အလဲၤထီၣ်တုၤဖဲလဲၣ်ဒီးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤမနုၤလၢနမၤသ့ၣ်ဒ်သိးနကတုၤဆူနတၢ်ပညိၣ်အံၤအဂီၢ်န့ၣ်လဲၣ်တက့ၢ်.

နမၤလိၤန့ၢ်တၢ်သ့အါထီၣ်အလီၢ်ဖဲလဲၣ်

လံာ်လၢဒီးဝဲၤလီၢ်ထံၣ်စိ (Web sites) လၢအအိၣ်ကွဲးအသးလၢလံာ်အံၤအကတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ပီးတၢ်လီၤအလုၢ်ဒိၣ်ပှၤဒိၣ်တဖၣ်လၢအဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါနၤဒ်သိးနတၢ်ရဲလိာ်မုၢ်လိာ်ကဘူးလၢကွံၤ, ဟံၣ်ဖိယီၤဖိဒီးပှၤတတၢ်တဖၣ်အဘၢၣ်စၢၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လံာ်လၢအဘၢၣ်တၢ်ဖဲကျဲးအီၤတဖၣ်

Bureau of Elementary Education, Department of Education, Culture and Sports in cooperation with UNICEF Philippines (1994) The Multigrade Teacher's Handbook, Manila .

duPlessis J. (2003) Rainbow Charts and C-O-C-O-N-U-T-S: Teacher Development for Continuous Assessment in Malawi Classrooms. Washington, DC: American Institutes for Research.

Miske SJ. (2003) Proud Pioneers: Improving Teaching and Learning in Malawi through Continuous Assessment. Washington, DC: American Institutes for Research.

Rugh A and Bossert H. (1998) Involving communities: Participation in the delivery of education programs. Washington, DC: Creative Associates International, Inc.

The Gender-Fair Teacher (2003) UNICEF/Eritre .

Web Sites.

Children as Community Researchers. This is an excellent publication for promoting children's learning through the community. It can be downloaded at: <http://www.unicef.org/teachers/researchers/index.html> or <http://www.unicef.org/teachers/researchers/childresearch.pdf>

Children's Integrated Learning and Development Project.
<http://www.inmu.mahidol.ac.th/CHILD>

Community School Alliances.
<http://www.edc.org/CS>

Supporting Home-School Collaboration by Sandra L. Christenson.
<http://www.cyfc.umn.edu/schoolage/resources/supporting.html>

UNICEF Teachers Talking about Learning. This excellent Web site offers information on: learning and the community; teachers and communities; involving families in learning; communities helping schools; community life; and tips for improving schools.
<http://www.unicef.org/teachers/environment/commun.htm>